

SIDE

Eesti Riigi- ja Omavalitsusteenijate Keskliidu häälekandja

Tellimise hinnad: Aastas postiga . . . Mk. 200.— Poolaastas „ 100.— Üksiknumber 20 mk.	Ilmub 1-2 kord kuus Tellimisi võetakse vastu igas raudteejaamas, raudtee ladudes, Riigi- ja Omavalitsusteenijate Keskliitu kuuluvate orgar. isatsioonide ja nende osakondade juhatuste juures, kõigis postkontorites ja lehe tellimiskohtil. Toimetus ja talitus: Tallinna, Tehnika t. 16. Telefon: Balti keskjaam 221.	Kuulutuste hinnad: Terve lehekülj Mk. 3000.— Pool lehekülge „ 1500.— Veerand „ „ 750.— Kaheksandik „ „ 400.— Tekstis 50 prots. kallim.
---	---	---

Nr. 11

Oktoober 1926 a.

III. aastakäik

Samm edasi.

Riigi- ja omavalitsusteenijate hooleks on riigis tähtsaim ülesanne, nende õlgadel lasub kohustusrikas koorem. Riigi- ja omavalitsusteenija on rahva teenija, kuid ühtlasi ka rahva juht, nõuandja ja õpetaja. Loomulikult, on riigi-omavalitsusteenijate kohustused tihedalt seotud laiemate kihide riiklistele küsimustele juhitud tähelepanuga; nende vastu tuntakse huvi, nendest võtab rahvas osa. Kahjuks, mõistetakse rahva suuremates hulkades riigiteenijate poolt riiklistes huvides, riiklistel ülesannetel, aetavaid asju tihtigi võõriti, nähes neid virilas peeglis, mis tingitud puudulikust informatsioonist. Tulevad esile tihtipeale arusaamatused ning tekkivad lahkemõtted. See on suur pahe.

Teisest küljest kaotavad riigi- ja omavalitsusteenijad rahvast lahusolles ja kaotavad palju: seltskond ei tunne nende hädasid, nende soove ja püüdeid ning ei tea neid toetata, ei tea ulatada avitavat käit.

Niisugusest võltsseisukorrast pääsemiseks on riigi- ja omavalitsusteenijaskonnas ju ammust liikvel olnud kavatsused oma häälekandjat, oma lehte, asutada, mis sõlmiks sidemeid publikuga, mis ühendaks üksmeelseks pereks kogu riigi- ja omavalitsus-

teenijaskonna, rahuldades tema professionaalseid, kui ka vaimlisi huvisid. Kaua viibis nende püüete elluviik — viibis peaaesjalikult riigiteenijaskonna ainelise kitsikuse tõttu, osalt ka aja- ehk tarviliste jõudude puudusel. Esimese sammu selle kava teostamiseks astus meie riigi side teenijaskond: raudtee- ja postiteenijad, asudes oma eriajakirja „Side“ väljaandmisele juba 3 aastat tagasi. Raudteelaste keskorganisatsiooni ühinemise tõttu, käesoleval aastal, riigi- ja omavalitsusteenijate üldperga saabus võimalus eelmainitud ajakirja riigi- ja omavalitsusteenijate üldiseks häälekandjaks võtta. Sellega jõuti jällegi samm edasi.

Jatkates ilmumist endiselt Raudteelaste Keskkühingu väljaandel (1. oktoobrist 2 korda kuus) on meie häälekandja — ajakiri „Side“ — enesele ülesandeks võtnud riigi- ja omavalitsusteenija huvide kaitse avalikkuse ees. Ta nõudmistele väljendamise, ta elu-olu tõeliku kujutamise peasihiks jääb propageerida: paranegu riigi- ja omavalitsusteenija olukord. Kadugu igasugune riigiteenijaskonna mõnitamine ja närimine! Ning selle juhflause teostamiseks pühendab „Side“ oma täie jõu.

Kas riigiteenijate liigitamine vastab riigi huvidele?

Riigiteenija kindlusega olukord langetab kohusetunnet ja distsipliini. Vabateenijad ei soodusta töölihtsustamist ja asutuste koondamist.

Kui asutuste koosseisude seadus valitsuse poolt väljatöötatud kujul maksma pannakse, langeb riigiteenistusest välja umbes 10.000 riigiteenijat, kes muutuvad vabateenijateks ehk ajutisteks tööjõududeks. Vabateenijate instituut on ülesleitud, mis vajab põhjalikku kaalumist, kuivõrd see teenistus- ja riigi-

huvidele vastab. Hiljem on vabariigi valitsus veel esildanud mingisuguse täiendava ettepaneku, mille järele kõik riigiteenijad jagunevad kolme liiki: määralsed ametnikud, määralsed vabapalgalsed ja ülemääralsed vabapalgalsed. Sarnast liigitamist ei tunta teistes riikides. Ja milleks üle-

üldse oli tarvis kolm liiki? Lätis on kuuldavasti see küsimus ka päevakorral, kus riigiteenijate liigitamist pisut lihtsamalt läbi kavatsetakse viia ja nimelt kaheliigilise jaotamisega, mille järele oleks seal määralsed ja ülemääralsed riigiteenijad. Nii oli endises Vene riigis, kust arvatavasti see liigitamise-moodus on laenatud. Kuid endises Vene riigiteenistuses mõeldi ülemääralse koha all sarnast, mis kutsuti ellu tarviduse järgi ja kandis seega ajutist iseloomu. Meil loetakse määralisteks vabapalalisteks ka neid teenijaid, kes töötavad kohtadel, mis on asutuse tervikuga vahetpidamata ja orgaaniliselt seotud ja ei ole mitte ajutise iseloomuga. Kuigi meil ministeeriumide asutamise seadus veel puudub, mida kahetseda tuleb, on siiski asutuste töö enam-vähem välja kujunenud, kus tegelik elu ametnikkudele kindlad ülesanded kätte on näidanud, milledeta mõeldav ei ole terve asutuse töö korralik edenemine või käik. Kes riigiasutuste seemise tööga vähegi tuttav on, sellele ei sünnita kuigi suurt raskust selgusele jõuda, missugune koht ajutiselt ellu kutsutud ja missugune alalist iseloomu kannab ehk missugust võiks ülemääraliseks ja missugust määraliseks kohaks lugeda. Seaduse eelnõus on need mõisted segamini läinud. Teedeministeeriumis loetakse määralisteks vabapalalisteks: tehnikud, elektromehaanikud, elektromontöörid, elektri ja masinistid, veduri juhi abid, vanemad konduktorid, piletimüüjad, kauba üleandjad, agendid, telegrafistid, vanemad ja nooremad, arhivaarid j. n. e., kuna aga reserv puulao juhatajad, III. j. meistrid, kaubahoovi ülevaatajad j. n. e. kuuluvad määraliste ametnikkude hulka. Postiametkonnas leiame kõiki meistreid, montööre ja postiljone määraliste vabapalaliste liigis. Kuidas seda tuleb mõista? Kui tehnikud, mehaanikud, elektromontöörid, rongide konduktorid ehk postiametkonna meistrid, montöörid ja postiljonid ajutisi ülesandeid täidaks, siis oleks asi lihtsam ja arusaadavam. Kuid kas on mõeldav millalgi post ilma postiljonita, raudteerong ilma konduktorita, elektrisjandus ilma tehnikuta, mehaanikuta ja montööriga?

Peaks selge olema, et asutused nimetatud tööjõududeta silmapilkugi tegutseda ei saa. Sellepärast ei saa ka liigitamise põhimõtet õigeks võtta. Ainuke motiiv, mis liigitamist õigustaks, oleks see, et siis riigiteenijat kergesti ametist vallandada saab. Kuid sarnasel kujul vallandamise operatsioonid võivad väga hädaohlikuteks saada

mitte üksnes vallandatavatele, vaid ühtlasi ka teenistuse ja riigi huvidele. Sest siit järgneb kaks küsimust, — kuidas reageerib vabapalgaline (ajutine tööjõud) teenistuse distsipliinile ehk kohusetundele ja milline saab olema tema töö produktiivsus? Leiduks neile küsimustele rahuldav vastus, siis oleks raskem liigitamise vastu vaielda ja võiks liigitamist riigikassa seisukohalt õigeks võtta. Läheme mõni aasta tagasi ja puudutame neist aegadest mõnda asjaolu, mis ehk ettevaatusele manitseb. Teatavasti vajadis riigiasutused formeerimise ajajärgul ja ka hiljem, kus vilunud tööjõududest suurt puudust tunti, palju tööjõude, mispärast teenistusse võeti inimesi, kel puudus peale vilumuse ka tarvilisel määral kohusetunne. Selle tagajärjena hakkasid mõni aeg hiljem ilmsiks tulema (eriti seal, kus uued mehed töötasid) kuritarvitused, mis kodanikkudele tüli ja kahju sünnitasid, kuna asutuste ülemad ja ametkonna juhid ei teadnud, mis peale hakata. Kirjalikke ja suusõnalisi kaebusi kodanikkudelt tuli asutuste ülematele iga päev, mis vajadis selgitamist ja õiendamist. Kaebati kirjade kaotsimineku, lahtivõtmise ja raha kadumiste üle postiametkonnas; kaebati pagaashi kaotsimineku üle raudteel ja kaebati publikuga halvasti ümberkäimise üle ametiasutustes, kus pealegi venitamisega publiku kallist aega raisati. Ajakirjandus tol ajal teadis rääkida ime-lugusid. Väärnähtused hakkasid alles siis kaduma, kui ametiasutused puhastati nendest tööjõududest ja ametisse jäid ainult vanemad ja vilunud teenijad, kes pikaajalise teenistuse vältusel oma ülesannetesse olid süvenenud.

Kui nüüd uue seadusega umbes 50% riigiteenijatest muutuvad ajutisteks tööjõududeks, s. o. vabapalalisteks, siis tulevad need pahed paratamata tagasi, sest õigustest ilma jäänud riigiteenijalt ei ole võimalik kohusetunnet ja täit vastutust nõuda. Vabapalgalist teenijat ähvardab alaliselt hädaoht vallandatud saada, mispärast ta ootab ja kasutab igat juhust, et mujal mõnda vabanevat kohta vastu võtta, kus pealegi töö paremalt tasutud saab. Ajutised tööjõud ei suuda kunagi põhjalikult teenistust ära õppida ega oma ülesannetesse süveneda. Ja mis mõte olekski ennast asjata vaevata, kuna saadav tasu ei vääri seda ja teenistuse põhjalik äraõppimine ei kindlusta pikemaks ajaks kohta. Vabateenija on täna riigiasutuses ametis ja võib olla paari nädala või kuu pärast juba sealt lahti registreeritud. Senini hoidis riigiteenijat ametis teadmine,

et ta vanad päevad on vähemalt pensioniga kindlustatud. Edaspidi muutub ka see küsitavaks, kuna vabapalgalisel teadmata on, kas lubatakse temal pensioni välja teenida või lõpetatakse teenistusline vaherkord varem ära, ja see võib sündida isegi mõni kuu enne väljateenitud aja lõppu. Sarnane olukord annab küll valitsusele piiramata võimalused vabateenijaid igalajal ametist lahti lasta, kuid võtab ühtlasi või-

maluse vilunuid tööjõude saada, millest oleneb ära asutuste töö intensiiviteet. Asutuste töö otstarbekohane korraldamine muutub ajutiste tööjõududega raskeks ehk päris võimatuks ja töölihtsustamise ja asutuste koondamise mõte tuleb päris maha matta. Riigiteenijate liigitamine vabapalgalisteks, nagu seadus seda ette näeb, ei ole otstarbekohane ja ei vasta teenistuse ega rahva huvidele.

Praeguse valitsuse erakondlik poliitika.

Mõni aeg tagasi tõid kohalikud ajalehed kirjelduse vahejuhtumises „Estoonia“ eksporttapamajas, kus pekonmeister Peterson (väljamaalane) oma peale võetud kohuste täitmisest — õpilastele juhatare andmisest — keeldus ja tapamaja loomaarsti hra Jürgensoni häbemata kombel läbi sõimas ja viimast isegi tõukas, põhjusel, et hra Jürgenson oli valmis õpilastele nõutavat juhatare andma ise. Kohus karistas Petersoni selle süüteo eest ühekuulise arestiga. Vabariigi valitsus aga leidis tarvilikuks süüdlast amnesteerida, ja nii jäi Peterson oma kohale edasi. Lahkuma oli sunnitud härra Jürgenson, kellel — nagu arvata ju võis — seeguses asutuses, kus ametniku inimõigused ignoreeritud, võimata oli edasi teenida.

Jürgensonile tehtud ülekohus leidis aga vastukõla ka tema ametvendade peres: Eesti loomaarstide ühing kuulutas eksporttapamaja loomaarsti koha boikotti alla. Oldi arvamisel, et ükski loomaarst selle koha peale kandideerima ei lähe, kuid siin eksiti. Leidus isik, kellel puudus igasugune ametvennalik solidaarsus oma kolleega vastu, ja see oli Viljandi linna tapamaja arst R. R a s k a.

Raska kandideeris eksporttapamaja loomaarsti kohale, andes selleks palve tapamaja juhatarele.

Võib olla sellest tingitud, et tähele pandi arsti, kellel autunne puudus, võib olla ka muudel põhjustel, kuid loomatervishoiu peavalitsus leidis tarvilikuks Raska isiku kohta enne tema kinnitamisele asumist andmeid koguda.

Selgus, et Raska, Viljandi tapamaja juhatajana, oli 1924. a. juuli-, augusti- ja septembrikuudel tapamaja kaudu sissetulnud riigi rahasummad, kokku umbes 120.000 marka, ära tarvitanud isiklisteks otstarbeteks. Maksva korra järele oleks tapamaja juhataja pidanud riigimaksud igal nädalal Eesti

panga kohalikkude osakonda sisse maksma. Kui Raska seda ei teinud, siis komandeeris loomatervishoiu peavalitsus oma raamatupidaja hra Naumanni koha peale asja revideerima, kus selgus, et tapamaja kassas raha puudus. Hiljem maksis selle summa Raska eest Viljandi linnavalitsus, lootes Raskaga ise arveid õiendada. Edasi selgus, et Viljandi linnavalitsus Raskaga sugugi rahul ei olnud, mis näitas kiri nr. 797, 18 septembrist 1925. a., kus öeldud: „Ei ole saladus, et läinud aastatel tapamaja juhataja ainult nädalas üheaainsama korra ehk veel harvem tapamajas käis, kuna kõik asjataimetus velskeri õlgadel lasus.“

Neid ja muid andmeid kokku võttes, kirjutas peavalitsuse juhataja oktoobri algul põllutöoministrile: „Loomaarst Roman Raska't ei või loomatervishoiu peavalitsus ühisus „Estoonia“ eksporttapamajade vastutavaks loomaarstiks kinnitada järgmistel põhjustel:

Peavalitsusel on põllutöoministri eeskiri 21. okt. 1922. a. nr. 4408, millega kohustatakse ametisse määratavate isikute mineviku kohta teateid koguma.

Kuna välisriigid lubavad liha ja lihasaaduste sissevedu ainult sel tingimisel, kui väljavedava riigi ametlikud võimud kauba headuse eest vastutavad, peavad sellepärast eksporttapamajade loomaarstid kindla tahtejõuga, moraalselt kõrgel seisvad, töövõimelised inimesed olema.

Roman Raska'l puuduvad kõik need omadused. Ta on juba üliõpilasest saadik tuntud kui nõrga iseloomuga, rohkesti alkoholi armastav, tööpõlgaja, kuid mõnusat ja lõbusat elu armastav inimene. Peale ülikooli lõpetamist määrati R. Raska põllutöoministri poolt Kõpu jaoskonna loomaarstiks Viljandimaal. Raska keeldus aga maale elama asumast, nõutades peavalitsuselt luba jaoskonna loomaarsti kohuseid

täita, linnas elades, kus jaoskonna loomaarst nii kui nii olemas. Selle järele vabastati Raska põllutööministri päevakäsuga nr. 65 24. sept. 1924. a. ametist. Teenides linna tapamajas Viljandis, täitis Raska oma kohuseid äärmiselt korratult, nagu seda muu seas tõendab Viljandi linnavalitsuse kiri 16. sept. 1925. a. nr. 797. Mina, peavalitsuse juhataja, ringreisil 1925. a. Viljandis käies, ei leidnud loomaarst Rasket tapamajas mitte ees, kuigi tapmine täies hoos oli. Samuti ei leidnud peavalitsuse raamatupidaja Naumann, käies tapamaja kassat revideerimas 1924. a., loomaarst Raska't kogu päeva jooksul tapamajas, mille juures raamatupidaja Laurson oli tõendanud, et Raska't üldse harva tapamajas näha, ta sõitvat enamasti autos ringi.

Nimetatud revideerimisel tuli ilmsiks, et kolme kuu jooksul sissenõutud riigi protsendimaks mrk. 119.000 kassas puudus, mille Raska oma kätte oli võtnud, kuid mitte Eesti Panka maksnud. Peavalitsuse nõudmisel tasus Viljandi linnavalitsus nimetatud summa samal päeval ära, kuna seaduse järele linnavalitsus riigi protsendimaksu sissenõudmise eest vastutab.

Peavalitsussé eraviisil jõudnud andmete põhjal ei ole Raska ka viimasel ajal oma iseloomu muutnud.

Olles linnavalitsuse teenistuses, tegutses Raska ka ärialal, kuna vanemaitl saadud summad otsa lõppesid, jättes oma vanale emale vekslid välja lunastada.

Niisuguse iseloomuga ja minevikuga inimene ei kõlba mitte vastutava kontrollametniku kohale, kus iseloomu kindlus, korralikkus ja kainus paratamata eeltingimusteks on ametikohuste täitmisel.

Selle peale vaatamata tegi põllutööminister O. Köster loomatervishoiu peavalitsuse juhataja ettekandele järgmise resolutsiooni:

„Silmas pidades kõike esitatud materjale, mis ei õigusta loomaarst R. Raska mitte-kinnitamist üh. „Estonia Eksporttapamajad“ tapamaja vastutavaks juhatajaks — tuleb teda kinnitada k. t. tänasest päevast arvates, endist peavalitsuse otsust seega muutes ja sellest teatada üh. „Estonia Eksporttapamajade“ juhatusel.“

Niisuguse pöörde järele asjadekäigus ei jäänud loomatervishoiu peavalitsuse juhatajal muud üle, kui ametist lahkumiseal

esitada, mis ka vabariigi valitsuse koosolekul vastu võeti. A. Arras oli peavalitsuse juhatajaks määratud juba 1918 a. novembris ja teenis seal vahetpidamata, ilma et tema tegevuse üle seni vähematki nurinat oleks olnud.

11. oktoobril pidas Eesti loomaarstide selts Tallinnas koosolekut, kus arutusele tuli ka eksporttapamaja skandaal ja loomatervishoiu peavalitsuse juhataja hr. Arrase lahkumise asi. Koosolekust võtsid osa juhatuse liikmed ja kõik Tallinnas viibivad loomaarstid.

Otsustati seltsi järgmisele üldkoosolekule, mis kokku astub 24 skp. ette panna, valida endine loomatervishoiu peavalitsuse juhataja A. Arras seltsi auliikmeks.

Edasi otsustas koosolek ringkirjaliselt teatada kõigile ametvendadele, et soovivat ei ole kandideerida loomatervishoiu peavalitsuse juhataja kohale enne kui põllutööminister kindlustuse annab, et peavalitsuse juhataja seaduste ja oma töökspidamiste järele tegutseda saab.

Kuuldavasti on ka loomatervishoiu peavalitsuse ülema abi A. Olt-Ojasalu võimatuks pidanud tekkinud olukorras edasi töötada ning oma ametist lahkumise palve ära annud. A. Olt-Ojasalu on ametnik, kes vabariigi algusest peale oma senisel kohal on laitmatult töötanud.

Sarnase ennekuulmata ametnikkude õigustunde ignoreerimise kirjeldusele oleks ülearune veel midagit juure lisada. Kogu asja võiks selgitada sellega, et siin on mängus jällegi erakonna kaardid.

Eksporttapamajad on põllumeestekogude ettevõtte. Pekonmeister Peterson — eksporttapamajade (tähend. põllumeestekogude) teenija; loomaarst Jürgenson, peavalitsuse juhataja Arras, samuti ka tema abi Olt-Ojasalu aga riigi ehk omavalitsuse teenijad.

Põllumeestekogud, samuti kui ka põllumeestekogude valitsus on kogu aeg olnud riigiteenijate mõnitajateks, riigiteenijate saatuse ning õiguste üle irvitajateks, ja eeltoodud lugu tõestab, et sarnast poliitikat tahetakse jätkata ka tulevikus.

Riigiametniku teotaja — Petersoni amnesteerimine ja põllutööministri O. Kösteri samm loomatervishoiu peavalitsuse ülema suhtes on praeguse valitsuse täieliseks vaesuse tunnistuseks. See näitab, et meil enam mingit erapoolikust ei valitse, ainult parteilised huvid ja sellega otsustatakse kõik.

Perekonnaabirahad Euroopa riikes.

Perekonna hindamine.

(Post und Telegraphie nr. 41)

Austria perekonnakaitse ühing, missugune seltskondlikus teenistuses, pööras palvega mõne aja eest kõikide Austria konsulaatide poole Euroopas, võimaldada temale teateid perekonnakaitse, -abirahade jne. kohta mitmesugustes riikes. Saadud andmed annavad perekonna hindamisest järgmise pildi:

Inglismaa maksab seltskondliku teenistuse abielus ametnikkudele ja teenijatele lisatasu 90 naelsterlingit aastas ja £ 36 iga esimese lapsele ja £ 27 iga järgmise lapse eest.

Saksamaa maksab perekonnaabiraha järgmiselt: naisele 12 marka kuus, lapsele kuni 6 aasta vanaduseni — 18 marka, 6 a. vanad. kuni 14 a. vanaduseni — 20 marka ja 14 a. van. kuni 21 a. vanad. — 22 marka kuus.

Prantsusmaa kohta puuduvad käepärast andmed, kuid nagu teada seisab tollel maal hoolitsemine perekonna eest teisel kohal (Inglismaa — esimesel).

Austrias saavad perekonnapead iga perekonnaliikme kohta kuus 5 shillingit.

Tshehoslovakkia talitab monarkia vana seisustesüsteemi järgi ja maksab naiseabiraha kõrval ametnikele kuni 8 klassini iga esimese, kolmanda, viienda jne. lapse pealt 38,2 Austria shillingit kuus, iga teise, neljanda, kuuenda jne. lapse pealt — 9,2 shillingit, 8. klassist kõrgemal seisvaile ametnikele — 11,7 shillingit. Peale seda on sissetulek tulumaksust vaba, kuni ametnik teatud perekonna seisuni on jõudnud ehk kui tema palk teatud piirini ei ulatu: nii ei käi näiteks nelja lapse isa sissetulek, shillingites arvatud, kuni 1840 shillingini tulumaksu alla.

Ungaris maksetakse naisele 20 shillingit, igale lapsele 30 shillingit.

Jugoslaavias saab ametnik naise ja iga lapse eest 18,8 shillingit kuus.

Türgis käivad kõik poissmehed iseäralise maksu alla, mida perekonnaabirahadeks tarvitatakse. Vallaline meesametnik maksab riigi kasuks 10% oma kuu-sissetulekust, lasteta abielumees — 5%; esimesest lapsest alates maksetakse talle aga abiraha. Sureb laps, maksab ta jälle 5% riigile, sureb ka naine, siis on ta maksutamise mõttes poissmehega ühe vääriline.

Rumeenias on maksev kahekordne perekonna hoolekanne. Esiteks saab abielumees lisatasu 5% — 15% (rajoonide järgi) lasteta perekonna juures, on tal lapsi, siis suureneb see lisatasu 10% — 20%; peale seda saab ta lasteabiraha 100 kuni 250 leini.

Itaalias saavad abielus ametnikud ja teenijad 10% kuupalgast ja iga lapse eest üks neljandik naiseabirahast.

Shveitsis on samuti kahekordne perekonna hoolekanne, esiteks kõrgendatakse palka rajoonide järgi 25 kuni 125 frangini ja teiseks maksetakse lapse eest lisana 150 franki.

Hollandis on väljakujunenud iseäralik hoolekanne mitte ainult perekonna toetamiseks, vaid ka perekonna soetamiseks. Alla 23 aastat ei saa ametnik ühtki lisatasu; on ta kaks aastat teeninud ja abiellub ta enne 23 aastat, saab ta kohe lisatasuna 200 Hollandi guldnat. Saab ta 23 aastat vanaks, siis maksetakse talle lisapalgana 200 guldnat, et ta abielluda võiks. Abiellub ta vanemalt kui 23 aast., siis tõuseb lisa kuni 300 guldnani. Iga lapse eest maksetakse talle peale selle lisatasuna 3% kuupalgast, kuid mitte alla 50. ja mitte üle 200. guldna.

Ja Eesti? Ei tahaks kuidagi võrrelda Eestit ses suhtes teiste ülaltoodud riikega. Inglismaal on abiraha naisele ligi kolm korda suurem meie alamaastmelise ametniku või teenija palgast, sellest palgast, millega suurem osa meie riigiteenijaid leppima peab. Seal aga maksetakse peale abiraha naisele iga lapse kohta aastas meie rahas keskmiselt 60.000.— marka, tähendab pea sama palju, kui meie aastas üldse teenime. Kas on meie olukordades suuremal jaol riigiteenijaist perekonna soetamine üldse võimalik? Ei, ja veelkord ei. Meil oldakse mures rahva vähese juurekasvu pärast, kuid see väikene juurekasv võib asjaolude sunnil veelgi vähemaks muutuda. Kes julgeb kuu — seitsmetuhandlise kuupalga juures perekonda soetada? Niisugust perekonda, kuhu peale naise ka lapsed kuuluks? Neid julgeid leidub praegu vähe. Kuigi abiellutakse, siis on mõlemad, mees ja naine, sunnitud leiba teenima. Lapsi, ehkki neid igatsetakse, neil abielupaarel ei või olla, — ei ole materjaalset jõudu nende kasvatamiseks.

Tööpuudus meil on suuremalt jaolt ka palgaoludest tingitud, sest praeguste palkade juures on kõik perekonnaliikmed tahes ehk tahtmata sunnitud ise eneste eest hoolitsema. Võimaldaks aga ühe palk enam-vähem laheda äraelamise mitmele, osutuks asjaolud sootus teisteks. Nii kurb kui see

ka on, elame meie praegu ainult tänapäeva jaoks ja kaotame see läbi nii kohutavalt palju. Ühes meiega kaotab riik. Meie perekond väärib paremat hindamist. Sellest ripub meie „olla või mitte olla“. Riigiisad, ärge otsustagu tulevik teie üle hukkamõistvalt.

Tööpuudus. Tööaeg. Majanduse korraldamine.

(Post und Telegraphie Nr. 37).

Saksamaal said k. a. jaanuarikuul toetust 1.485.931.—, märtsikuul — 2.056.807.— ja augustikuul 1.652.616.— töötatöölist. Talv seisab läve ees. Lootused, et võib olla suvel nõudmine tööjõu järele elavamaks muutub, ei läinud täide, ja praegu ei usu keegi tõsiselt, et lähenev talv paremusi tuua võib. Majandus, seaduslikkude kaitsemääruste ära kaotamisel ja kaheksatunnilise tööpäeva meelitusel, vabastas ennast kõigest üleliigsest tööjõust. Ratsionaliseerimist on suurel määral teostatud. Selle abinõu ainuke tagajärg oli tööliste vallandamine. Ettevõtete poolt lubatud hindade alandamine ei ole tegelikult jõusse astunud — lubadused jäid lubadusteks. Peab see nii edasi kestma? Peavad miljonid töölisel viletsusse sattuma ja teisi miljoneid enesega kaasa kiskuma? Peab meie majandus ja seega meie riik languse kuristikku veerema? Ja see kõik seepärast, et ettevõtjad avatelevalt palgaalandusest ja tööaja pikendusest lahti ütelda ei taha.

Meie töösturid püüavad usuteleda, et nende tahete läbiviimine võimaldab Saksa tööstusele ilmaturu tagasivõitmise. Töösturite nõuded on tõsiasjadeks muutunud. Kuid ettevõtjate tahete teostamise ainsaks resultaadiks on suure osa tööliklassi viletsus. 120 miljonit marka töötaolijate toetuseks, mitu miljonit marka hoolekande otstarbeteks, kuust kuuni, ja pool miljardit marka hädatööde korraldamiseks, — ja sellest jätkub vaevalt seks, et miljoneid viletsaid kaaskodanikke näljasurma eest kaitsta. See ei ole enam ei era-, ei rahvamajandus, vaid kapitalismi traagiline grotesk. Ja ametiasutused on selles metsikus keerlemises ühes hüplend. Koosseisude koondamine. Kümned tuhanded riigiteenijaid ja ametnikke lendasid tänavale, Raha, mida tasuna orgaanilise töö eest oleks võidud kasulikult tarvitada, peab nüüd välja antud saama töötaolijate toetuseks, ooterahaks

ehk pensioniks. Majandus ja riik on oskamatu haripunktini jõudnud.

Saksamaa haigekassades on kinnitatud ümarguselt 19 miljonit inimest, kellele töö ja teenistus eluüldpidamiseks, kuid see ei ole tõeline töötajate arv, sest tähendatud arvu ei kuulu vaba-elukutselised, ametnikud, põllupidajad, käsitöölised. Nendest töötavad miljonid päevas üheksa ja kuni kümme tundi. Seevastu on meil aga miljoneid inimesi täiesti tööta ja miljoneid hädatööl.

Poolehoiul sellele nähtusele oleks vähe-malt vast siis kapitalistlikku mõtet, kui see läbi kätte saadaks võimalusi läbimüüki ja väljavedu sel määral tõsta, et lähemas tulevikus võiks arvestada tööga, mida jätkuks kõigile. Kui asjaolud aga praegusel kujul edasi kestavad, ei leia majandusalal soovitud edu iialgi aset.

Ilmasõjal olid esimeses joones mitte sõjalised, vaid majanduslised tagajärjed. Sõjaaegul tekkisid igalpool tööstused ja tehnika saavutas suuri edusamme. Võitlus ilmaturu pärast, ennesõjaaegseid abinõusid tarvitades, on tagajärjetuks ja väljavaadeteta jäänud. Paremat eeskju selles pakub Inglismaa, riik, kes ilmasõjas võitis ja kellel lugemata hulk dominiione ja kolooniaid. Kuid vaatamata kõigele sellele ei suuda Inglismaa tööpuudusest jagu saada.

Tänapäeva probleemid nõuavad tõelikke lahendusi, millises sihis mõningad sammud juba tehtud ja mis järeldamismisväärt. Ameerika töösturid, näiteks Ford, on ajast arusaama hakkanud. Nimelt peab eestkätt sisemaa ostujõule suurenemise võimalusi andma. Ja seda ostujõudu võib ainult siis tõsta, kui palgad kõrgendatud ja tööaeg lühendatud on. (Fordi ettevõtetes pandi hiljuti maksma 5. päevaline töönael, kuna palgad, mis juba enne väga soodsad olid, endiseks jäid. Seega on Ford parandanud tööliste seisukorda ja loonud võimalusi tööliste töö-

tussaadusi suuremal määral tarvitada ja tööstusele oma toodangut suuremal arvul fabritseerida ja läbi müüa. T. m.). Vastupidistesse väidetesse ei suudeta enam kedagi uskuma panna. Tehnika edul on ainult veel see mõte, et ta inimesele elu kergendab, kuid ta ei tee inimesi üleliigseks. Selles peitubki ratsionaliseerimise õige mõiste. Arvavad meie töösturid tõesti, et nad ainult tööviljakust suurel määral tõstma on kohustatud ja kõik muu nii jätta võivad, kui praegu on? Oleks see nii, siis osutuks inimkonnale ta mõistus ja leidused hukatuseks.

Et igakülgset rahuldavaid tagajärgi saavutada, peab saaduste väljatöötamise suurst, tarvidust, tööjõudu niisugusesse vahetada asetatama, et nende vahel ühtlustus oleks. Ametiühisused peaks seda probleemi sotsiaal poliitilisest küljest võtma. Manitsused ei aita. Ettevõtjad võtavad omaks ainult seda, mis nad olukordade sunnil omaks võtma peavad. Ametiasutused võiks hea eeskujuna esiplaanil sammuda. Ainult äärmisel juhusel võiks lubatud olla kaheksatunniline tööpäev, üle selle aga milgil tingimisel. Ei ole õige nähtus, kui ühelt poolt üle-

tunde tehtakse ja teiselt poolt miljonite töötolijate tõttu majanduse aluseid kõigutatakse. Seaduseandja peab kõigi võimu abinõudega 8-tunnilist tööpäeva kindlustama, ja ettevõtjad kui ka töölisel peaksid sellest hädatarvilisest vajadusest aru saama.

Seega ei oleks veel kõik teostatud. Peab palju ära tehtama tööseaduse alal, et ära hoida omavõllisi ja ebaõiglasi vallandamisi, peab saavutatama inimväärlisi äraelamise võimalusi, rahuldavaid töötingimusi. Ametiühisused peavad rahvakihtidele selgeks tegema, et elu ei seisa mitte ainult tööst, vaid et tal ka teised nõuded on. Töö ei ole mitte inimese elu sisu, vaid peavahend, mis inimesele võimaldab osavõtu kultuurnõuetest. Vaba aeg on sama tähtis kui töö. Inimesele ei ole mõistus mitte seks antud, et ta endale elu võimatuks muudaks.

Selle suure tähtsusega küsimuse lahendamiseks peab iga ametnik, iga teenija ja tööline kaasa töötama. Meie saatuse on meie eneste kätes. Koondudes ühinguisse, suudame meie kergemini ja rutemini oma eesmäärke saavutada.

Riigi- ja Omavalitsusteenijate Kesklüüdu IV. üleriikline erakorraline kongress

Tallinnas, Rataskaevu tänn. nr. 22, E. Õpetajate Lüüdu ruumes,
17. ja 18. oktoobril 1926 a.

Kongressi esimene päev 17. oktoobril 1926 a.

Esimene istung.

Kongressi avamine.

Kongressi avab R. ja O. teenijate Kesklüüdu juhatus esimees J. Piiskar kell 1/211 hommikul lühikese avamiskõnega, tähendades, et praegune kongress on kokku astunud raskel ajal, ajal, mil riigiteenijaskond suureks ärevuses oma tuleviku saatuse pärast. Riigiteenijate pere on sattunud ummikusse, kust väljapääs raske: palgaküsimuse lahendamise asemel on selle küsimuse lahendamatus kujunenud, hulke ootab leivast ilma jäämine, ühe osa kaasteenijate teenistusõigused seisavad kaalul ja nende kaalujatel ei näi olevat õieti mingit mõõdupuud. On vaja aga neist raskusist üle saada ja sellepärast käesoleval kongressil mõtteid vahetada, mida, võib olla, ka teatud määral arvesse võetakse.

Valimised.

Kongressi juhatusse valitakse ühel häälal J. Martens (P.t.t.), H. Kangur (Rdt. Kesküh.), Peet (E. Õp. L.). Sekretariaati: A. Michelson (Rdt. Kesküh.).

Kallmann (P.t.t.), J. Tamm, A. Umberg, R. Villem (R. ja O. Tall. osak.), Chr. Leilop (Metsaf. üh.).

Mandaatkomisjoni: W. Laak (P.t.t.), G. Laisk (Rdt. Kesküh.), Treimann, Ernits.

Juhatab Martens, protokolleerivad Kallmann ja Umberg.

Tervituskõned.

Sotsialistliku töölispartei nimel tervitab kongressi saadikuid rkl. K. Virma, soovides kongressi töödele edu ja lootust avaldades, et sel kongressil ülesseatud küsimuste kohta vastuvõetavad resolutsioonid igatahes nendele, kelle käes praegusel ajal riigiteenijate elulised küsimused otsustada, tarvilisteks teemärkideks oleks ja nende resolutsioonidega ka tõsiselt arvestataks.

Tööerakonna nimel tervitab rkl. Weiler, tähendades, et tööerakond on alati tõsiselt jälginud riigiteenijate õigustatud nõudeid, püüdes neid niivõrd lahendada riigiteenijaskonna soovidele vastavalt, kui võrd see koosammuv riigi üldise olukorraga. Leiab, et riigiteenijaskonna nõudmised on tõesti minimaalsed olnud, ei ole neis midagi üllatavat, mida arvesse ei peaks võetama.

Rahaministeeriumi nimel fertvtab kongressi ministri abi härra Suija, tähendades, et tema on tulnud kongressile informatsiooni olstarbel ja saab huvitusega jälgima kõiki kongressi töid, et neist tarvitisi järeldusi teha valitsusele efekandmiseks.

Päevakorras :

Riigi- ja omavalitsusteenijate palgaküsimus, eriti:

- a) riigiteenijate koosseisude seaduse eelnõu;
- b) riigiteenijate tasude seaduse eelnõu;
- c) õpetajate palgaküsimus ja
- d) omavalitsusteenijate palgaküsimus.

Riigiteenistuse seadus.

Organisatsioonilisi päevaküsimusi.

Kongressil algatud küsimused.

Päevakord võetakse ühel häälrel muutmata vastu.

Riigi- ja omavalitsusteenijate palgaküsimus.

Arutusele tuleb eeskätt Riigiasutuste koosseisude seadus. Aruandjana esineb Lepp (Keskliidu sekretär). Selgitab riigiteenijate koosseisude seaduse eelnõu tekkimise ja arenemise käiku. Toob näiteid sellest, milliste raskustega on tulnud R. ja O. teenijate Keskliidu võidelda selle seaduse elluviimise käikudel läinud jaanuarist alates, kuidas on seda seaduse kava riigiteenijaskonna esituse eest varjul hoitud ja kuis on saavutatud kokkuleppeid palgaküsimuse arutamiseks üldse. Toob ette näiteid, kus rahaminister ja riigivanem täna lubaduse annud ja mõni päev hiljem sellest lubadusest ometigi pole kinni pidanud. Konstaterib fakti, et rahaminister palju rohkem vastutulekut üles näidanud, kui riigikassa juhatus, kes rahaministrile allub. Too ette üksikasjalisi puudusi koosseisude seaduses. Pikemas kõnes seletab, kuis Keskliit on pidanud läbirääkimisi Vabariigi valitsusega. Väitab fakti, kus lubadusi antud, et palgaküsimuse lahendamiseks moodustatakse eri-komisjon, mis koosneks ministritest ja millisest ka teenijate esitusel lubatud osa võtta, mida hiljem ei ole tähele pandud. Tähendab, et teenijaskonna esitus nii mõneski asjas valitsusega kokkuleppele jõudnud, näiteks palgaredeli kokkuseadmisel.

Edasi kõneleb referent, kuis koosseisude või palga seadus on liikunud ühest komisjonist teise, kuni ta viimaks riigikogu alamkomisjoni saifunud. Alamkomisjoni kahest koosolekust on lubatud osa võtta ka teenijaskonna esitusel. Hiljem on viimane sealt kõrvaldatud parempoolsetesse erakondadesse kuuluvate rahvasaadikute nõudel, kes alamkomisjoni istanguid isegi kinniseks tahtnud kuulutada, et sealt ühtegi informatsiooni ajakirjandusse ei pääseks. Loeb ette R. ja O. teenijate Keskliidu märgukirja, mis antud rahaasjanduse komisjonile teenijaskonna esituse tagandamise puhul osavõtust alamkomisjoni tödest.

Seletab üksikasjaliselt puudustest, mida sisaldab nüüd nii salamahfi kokkuseatud koosseisude seadus, väidates, et ühes ametkonnas on riigiteenija ametnik, teises samasuguses — vabateenija. Ühes ametis ja ühefao'ises teenistuses on mitmesugused palgad. Näib

nii, et asutused, kes riigikassale seaduse arutamisel lähemal olnud, omale ka paremad palgad on suutnud välja kaubelda.

Lõpuks juhib tähelepanu alamkomisjoni tööde peale, kus koosseisudest heidetakse välja ja kärbitakse ilma mingi süsteemita, ilma kavakindluseta, ilma, et seda millegiga keegi seletada või põhjendada suudaks ehk tahaks.

Arvab, et sarnane koosseisude kärpimine toob kasu asemele vaid kahju ja keegi ei tea, kes siis lõppude-lõpuks töö peaks ära tegema, kui töötajad minema kihutatakse. Ei eita, et on vaja koosseisusid kokku tõmmata, kuid enne tarvis riigiteenistuse aparaat muuta, asjaajamine lihtsustada ja siis kärpimist toimida asjalikult. Koosseisude kokkutõmbamisel peaks sõna kaasa rääkida o'lema ka teenijaskonna esitusel.

Rkl. Veiler (riigikogu rahaasjanduse komisjoni liige) ütleb, et ametnikkude arvu kasvamine on tingitud olnud sõjaaastate erakorralistest aegadest, kus asutatud mitmesuguseid erakorralisi ameteid ja ametkondi. Need nõuavad aga nüüd, kus normaalajajärgul elame, likvideerimist. Peab vähendamise hädatarvilikuks, kuid leiab, et sellega tuleb siiski ettevaatlik olla. Üldse, komisjoni tööde kohta tähendades, ütleb Veiler, et vähendamisele tuleks umbes 500 ametnikku. Kuidas komisjonis otsuseid tehakse ehk üldse asju aetakse, selle kohta tähendab kõneleja, et seal tõesti tihti peale asju otsustatakse niiviisi, et see isegi komisjoni liikmetele imestustäratav. Kavakindlust pole koosseisude vähendamise juures mingisugust. Et komisjoni üksikute liikmetel mõne arvustatava tööala kohta arusaamine puudub on kindel. On juhu-seid olnud, kus aruandja Tonkmann imestust avaldanud, mis otstarbel on laste-aedadel a e d n i k u d. Pole seal ju mingit kapsa- või kaalika-kasvatust. Veel teine näitus, kus komisjoni aruandja pole vahet teinud sõna: redigeerimise ja reguleerimise vahel. Ühe ametniku kohta tähendatud: selle ülesanne olla seaduse eelnõude redigeerimine, mispeale aruandja ütelnud, et seal polla seaduste reguleerimisega kõigevähemafki tegemist, see olevat riigikogu ülesanne. Kinnitab, et komisjoni töid juhitakse tingimata valitsuse ringkondadest. Konstaablite mahatõmbamise kohta tähendab h-ra Veiler, et see lihtselt demonstratsioon olnud, nii õelda: sissejuhatuses koosseisude vähendamisele. Arvab, et see ometigi läbi ei lähe, et selle eest juba hoolf kantakse valitsuse seljataga seisvates erakondades. Leiab, et teenijate esituse osavõtt komisjonis oleks tarvilik olnud. Teenijate esitus oleks võinud nii mõndagi näpunäidet anda, mis komisjoniliikmetele igasuguste eksituste ärahoidmiseks tarvilik. Praegune komisjoni-töö on üldiselt juhuslik ja pimedas kobamine. Ei saa uskuda ka komisjonis seletustandjaid peavalitsuste ülemaid, kellel oma poliitika. Posti peavalitsuse ülem Jallajas tähendanud, et teenijaskonna esitusega ei tuleks arvestada, kuna viimane oma kutseühisustega tihti peale seesuguseid asju õiendab, mis tema kompe-

tensti ei kuulu. Nii nõudnud kutseühisuste tegelased ka niisuguste ametnikkude vähendamist koosseisust, kes teenijatelt tööd nõuavad. Komisjonis on sarnaste põhjendamata väidete peale imestust avaldatud, kuna enamal osal komisjoniliikmeil teadmine olnud, et organisatsioonidel mingisuguseid pahatahtlisi kalduvusi pole. Niisuguseid võiteid on tarvitanud veel mitmed peavalitsuste esitajad.

Rkl. Johanson (riigikogu rahaasjanduse alamkomisjoni liige) ütleb, et hra Veiler juba pikemalt seletust andnud komisjoni tööde kohta. Lisab juure, et koosseisude seadus, kui seesugune olevat täiesti puudulik; selle puudulikkuse koh'ta on ka tähelepanu juhitud, kuid parempoolsete erakondade esitajad sellega arvestada ei soovi, neil on enamus; parandused hääletatakse maha. Koosseisude kärpimist ei teh'avat sugugi kokkukohandamise tähe all, see olla lihtsalt demagoogia, et maal meeolu luua. Muudel aladel jatkatakse riigikulude suurendamist, tehakse väljaminekuid kergel käel. Arvab, et koosseisude kärpimist oleks võinud valitsus teha isegi, ilma Tonkmannita, aga see on teatud poliitika; on püütud peituda parlamendi komisjoni selja taha, et vastust viimase peale veerelada. Et valitsus koosseisude koondamist aga paremini oleks suutnud teha on ka küsimus. Toob järgmised näitused: Zimmermann, praeguse komisjoni esimees, on pikemat aega tuntud kui valitsuse tegelane, on olnud pikemat aega ministri abi ja võrreldes temaga ei oleks valitsus, — ehk minister Köster ka selle hulgas mõeldud, — sugugi parema asjatundjana osutunud. Köster, näiteks, on oma tegevuspöllum, valitsuse aparadi juures õige tundmata ja vilumata; ehk teine väide: Kas oleks mõistnud riigiteenijate koosseisu reguleerida paremini ka kindral Soots, Tonkmanni parteikaaslane, kui Tonkmann ehk „Tonkmanni komisjon“, kuna Sootsil niisamuti igasugused kogemused riigiasutuste asjaajamises puuduvad. Nii ka teised praegused Vabariigi valitsuse liikmed. Ei ole kuulnud, et ükski minister oleks protesteerinud kärpimise vastu. Arvab, et see on sündinud valitsuse ja üksikute ministri'e täielikul nõusolekul. Teenijaskonna esitust komisjonis peab tingimata tarvilikuks.

Korra kohta

võetakse vastu ühel häälel hra Piiskari ettepanek, mis järgmist käsitab:

Valida kolm komisjoni: koosseisude seaduse, ta-sude seaduse ja redaktsiooni komisjonid, kusjuures esimesed kaks peaksid olema 5 liikmelised + aruand-jad ja viimane 3—4 liikmeline, peale aruandjate. Komisjonid tuleksid valida pärast lõunavaheaega, mis määrata kella 2—4.

Läbirääkimised jätkuvad.

G. Ollik arvab, et tööerakonna esitaja hra Veiler olnud alamkomisjonis samasugune äge kärpija, kui Tonkmann. Siin selgunud hra Veileri kõnest hoopis

vastupidist (Vahepeal on aga Veiler ära läinud, mille tõttu vastust ehk selgitust ei võidud saada).

Reinberg: Arvan, et ei ole sünnis ega ko-hane, et siin üksikuid komisjoniliikmeid arvustatakse. Tuleb neid tänada, et nad siia ilmunud ja lahkelt seletusi annavad. Teeb ettepaneku neid tänada (käte-plagin).

Kallmann: juhib tähelepanu asjaolu peale, et uues palgakavas postiametnikud, võrreldes teiste asutuste teenijatega, terve asime võrra alla poole paigutatud. Toob võrdlusi teiste ametnikkude palga-asime te jaotusest. Leiab, et ühtlustamise printsibiist pole jutugi olnud.

Reinberg: kõneleb selle üle, millist ärevust on välja kutsunud koosseisude kokkutõmbamine poliitsei-teenijate hulgas. Keegi ei ole kindel oma homse saa-tuse üle, ei tea mis teda ootab, ja niisugune olukord halvab asutuste õöd kui ka riigihuvisid üldse. Kõ-neldakse vaid kokkutõmbest ja muud midagi ja see hoiab teenijate meeolu ärevil.

Rkl. Johanson on nõus eelkõneleja väide-tega; pooldab arvamist, et seesugune kindlustuse ta-olek teenija olemasolu või mitte-olemasolu kohta tõesti rõhuv on. Tähendab muuseas, et tema ja ka Veiler konstaablite mahakustutamise juures erapoole-tuks jäänud, et mitte võtta enese peale sarnast vastu-tust, mis see mahakustutamine enesega kaasa tooks. Loeb ette mitmesuguseid valitsuse kavandeid erakorrali-ste väljaandmiste kohta, valgustab preemiate näol antud summe ja järeldab, et summe leitakse igasu-gusteks muudeks väljaminekuteks, kuid palkade kõrgendamiseks see puudub. Siin puudub lihtsa't taht-mine valitsusel.

Imelik: Puudutades valitsuse poolt erakorrali-selt väljaantavate summade küsimust ja ette tuues mõningaid näiteid sellelt alalt, seab ülesse küsimuse, kas ei võiks hra rahaministri abi, kes kongressil viibib, teatada, kas vastab tõele kuuludus, et Vabariigi valitsuse otsuse järgi on palkasid erakorraliselt kõrgendatud riigiraudteevalitsuse juhtivjõududele, nagu raudtee ülemale ja osakonna juhatajatele. See kõrgendus olla läbi viidud 1. oktoobrist s. a. Missugune seadus-lik alus oli selleks valitsusel, kuna teada on, et kõik palgakõrgendused peavad läbi minema Riigikogust ja tema komisjonidest?

Rahaministri abi hra Suija: Kahjuks ei ole minul selle kohta teateid ja ma küsimusele ei saa vastust anda.

Rkl. Johanson: Jah, vastab tõele. On tõesti palka juure saanud, isegi kümneid tuhandeid. Selle üle oli ka rahaasjanduse komisjonis juttu.

Rukki, peatudes koosseisude seaduse eelnõu puuduste juures, näitab et seal läbiviidud teenijate jaotus „ametnikkudeks“ ja „vabateenijateks“ on esiteks ebaõiglane ja teiseks toob see ühehulga riigiteenijaile täieliku õiguste piiramise. Näitab, et tasude seaduse eel-nõu parakrahvi sisaldab, mis lausub, et vabateenijad õigustatud pole teenistusvanuse lisatasu saama. Näitab

kuis peab ilma jääma ta 4 $\frac{1}{2}$ kuu palgast, mis teenistusest vallandamisel (koosseisude kokkutõmbel) saab ametnik. Ametnikkude jagamine „vabateenijateks, ametnikkudeks, määralisteks ja ülemääralisteks“ ei ole põhjendatud õieti mitte kui millegiga. Kõrvale jättes küsimust, kui tähtis oleks meil palgalahendamise, ütleb kõneleja, et lähtsamad on siin aga teenijaskonna õigused, milliste kärpimiseks kõik rattad käima pandud. Oli vabadussõda, siis olid väerinnal kõik — need vabateenijad ja ülemääralised, ametnikud ja koosseisust välja heidetavad — ja nüüd, kus seljata-gune kindel, kus jalad põhjas, nüüd tullakse kõnelema riigiteenijate liigitamisest klassidesse. Kas on see demokraafia? Kas mõeldakse, et siis üheõiguslised peame olema, kui hädaaeg on, kui see mõödub, siis arendame klassivahesid. Õiguste eest on võidelnud rahvad aastasada kestel ja see on inimese esimene ideaal — olla üheõigusline, ühevääriline. Tahtvad tagasikiskuvad erakonnad neid õigusi nüüd ühe osa riigiteenijatele ära võtta, siis tuleb võidelda, võidelda ka siis, kui see ohvreid nõuaks. Kolmsada aastat jalkas õiguste kärpimist ja eesõigustatud klasside tunnistamist Romanovite suguvõsa, kolmsada aastat suutis ta seda vägivalda alal hoida, kuid ometuli aeg, kus see ülekoos muriti. Tuleb jalkata võitlust õiguse eest ja selleks jõud kokku võtta.

S e r e s k: juhib tähelepanu, et sarnane liigitamine muuseumis ka asjaajamise keerulisemaks teeks. Ülemääraliste teenijate kaadri pidamine nõuaks ka tarvilisi reegleid; „ülemääralisi“ teenijaid võiks amafiasu'used pidada eelarve piires, nii nagu nad seda heaks arvavad. Võib olla tekitaks see ka eelarvete suurenemist tarvilisel korral. Kontrolli pidada oleks koosseisude kohta siis raskem kui nüüd.

K i i v e t: Kõneleb asjaolust, millise seisukorda satub vallandamisele kuuluv teenijaskonna osa. — Räägib neist raskusist, mis vallandamine enesega kaasa tooks.

J o e l: Koondamine pole kokkuhoidmise mõttes tehitud, vaid demonratsioon Tonkmanni ja tema mõteteaaslaste ülistamiseks maal; tahetakse näidata, et vaat meie oskasime kaotada seda hulka ametnikke, kellest ei kellegilgi kasu pole, kes maksud kalliks ajavad. Tonkmann oli see mees, kes päästis Eesti vabariigi. See on lihtne meeoleolu loomine, kordan veel. Et see tõsi on, selleks näited. Uue koosseisu seaduse järele nähakse ette hulk „ülemääralisi“, — koosseisust väljajäätuid, kellede kohta tähendatud, et nende pidamine oleneb asutustest enestest. Järelikult, on võimalik ometegi pidada hulka ametnikke riigiteenijalena, kuid ümber maskeerides neid „ülemääraliste“ nimeluse alla. Kokkuhoidmist see ei too, vaid võib isegi suurendada väljaminekuid.

K a r i: Toob rea näiteid, et riigiteenijate arv sugugi nii suur ei ole, kui sellest kõneldakse. Kui riigiametnikkude arvust kõneldakse, siis tuuakse ikka ja alati niisuguseid numbreid, mis olse hirmuäratavad, sealjuures ei seletata sugugi, et suurem hulk riigi-

ametnikke kuulub riigi ärilistesse ettevõtetesse. Post, raudtee, mereasjandus, sadamatehased j. n. e. on riigi ärilised ettevõtted. Riigiteenijateks oleks aga ainult need, kes riigikeskasutustes ehk nende kantsleides ametis, ehk üksikutele tööharudel riigivõimu teostavad.

Kooliõpetajate rohke arv on tingitud sellega, et haridus progresseerub, post, telegraaf ja telefon on arenemisel ja ka see on nõudnud arenemisele vastavat personaali. Kõneleja leiab koosseisude vähendamise täitsa võimalikuks sel teel, et koosseise saaks vähendatud teenijaskonna kahane-mise läbi.

Loeb ette R. ja O. teenijate ühingu üldkoosolekul (Tallinna osakond) vastuvõetud otsused, milliseid ette paneb vastu võtta ka käesoleval kongressil.

Ettepanek antakse redaktsiooni komisjoni, milline kavatsetakse valida pärastlõunasel koosolekul.

Mandaatkomisjoni aruanne.

Mandaatkomisjoni aruande kannab ette V. L a a k. Esitatud on kongressil järgmised organisatsioonid ja liikmete arvud:

1) Riigi- ja Omavalitsusteenijate ülemaaline ühing 32 saadikuga. Liikmete arv 3100; õigus saata 31 saadikut, üks saadik on aga osakondade ülejäägist kujunenud.

2) Eesti Õpetajate Liit, 16 saadikut, õigus saata 32 saadikut. Liikmeid: 3200.

3) Raudteelaste kutseühingud — 19 saadikut. Õigus saata 30; liikmete arv: 3000.

4) Posti-telegraafi-telefoniteenijate kutseühing — 10 saadikut; õigus saata 13; liikmeid: 1300.

5) Metsateenijate kutseühing 6 saadikut, õigus saata 21. Ühingu liikmete arv 2100.

6) Tolliteenijate kutseühing 2 saadikut; õigus saata 3. Liikmeid 270.

7) Aktsiisiteenijate kutseühing 2 saadikut; õigus saata 2. Liikmeid 130.

8) Vallasekretääride selts 2 saadikut; õigus saata 2. Liikmeid 200.

9) Tartu Ülikooli teenijate ühing 2 saadikut; õigus saata 4. Liikmeid 349.

Kongressil on esitatud üldse 9 organisatsiooni, 13.239 liikmearvuga, millel õigus oleks valida 133 saadikut, valitud ja ilmunud on aga 91 saadikut.

Keskliidu põhikirja § 16 järele peab üle poole valitud saadikuid kongressil esitatud olema. Koos on 68%.

Kongressil esitatud 91 saadiku mandaate läbivaa-dates, on leidnud mandaatkomisjon, et need Keskliidu põhikirja § 14 nõuetele vastavalt on välja antud.

O t s u s: Kongress tunnustab kongressi otsusvõimuliseks ja kinnitab kõigi saadikute volitused.

Kell 2 kuulutab juhataja lõuna vaheaja.

Kongressi esimene päev 17. okt.

Teine istung.

Juhatõb H. Kangur; protokolleerivad A. Michelson, A. Umberg. Hiljem Chr. Leilop ja J. Tamm.

Saadikuid koos 48; kuid hiljem kogub neid 61.

Sõna rkl. Jõeääril. Kõneleb teenistus-seadusest ja selle arutamises, varem riigikogus. Seletab, misugused olid rkl. Gustavsoni, Jõeääri ja t. seisukohad ja arvamisid. Näitab neid puudusi, mis riigiteenijate ametnikkudeks ja vabapalgalisteks liigitamise tagajärjel tekkinud.

Ka lootus pensionisaamiseks on vabateenijatel väga väike. Leiab liigitamise ülekohtuseks, kuna vabapalgaline samuti, kui ametnikud omi ülesandeid täidavad, peamisi kõrvuti töötades. Põhiõigused peaks riigiteenijail ühesugused olema. Vabateenijaiks võiks jääda vast praegused väljaspool koosseisu töötajad töötajad.

Resolutsioon antakse sellekohasesse komisjoni.

Rukki: Kõneleb pikemalt liigitamisest ametnikkudeks ja vabateenijateks.

Linnu-mägi: Kõneleb pensioniseadusest, mis samuti puudulikuna osutunud. Leiab, et riigiteenijatel sellest suurt kasu ei ole. Kes jõuab 60. eluaastani teenida? Neid on mõned üksikud. Palju paremas seisukorras on kaitseväelased. Pensioni seadusse peaks saama sisseõetud kindel teenimise aja miinimum. On sunnitud teenima hulk raukasi, et aga aastaid teenida. Tõõ selle all kannatab. Teeb ettepaneku pensioni seaduse muutmise kohta, mida tuleks nõuda valitsuselt.

Reite: Teeb ettepaneku, et see seaduseparandus juba lähemal ajal kaalumisele tuleks ja seks samme astutaks, et tarvilisi muudatusi läbi viia.

Ettepanekud antakse komisjoni.

Komisjonide valimine.

Asutatakse komisjonide valimisele. Otsustatakse valida järgmised komisjonid:

- koosseisude seaduse komisjon;
- tasude seaduse komisjon;
- redaktsiooni komisjon.

Koosseisude seaduse komisjoni valitakse: Arundja A. Lepp, Pehka (P.t.t.), Melencuk (raudteelane), Uustalu (Metsal. üh.), Kari (R. ja O. teenijate ühingu Tallinna osakond), Ollik (Öp. Liit).

Tasude seaduse komisjoni:

Aruandja Rukki, Seresk - (P.t.t.), Müllerhof - (Raudtee), Pipar - (Metsal. üh.), Nurk - (Vallasekret. selts), Välbe - (Ö Liit), Laisaar (Tartu Ülik. teenijad).

Redaktsiooni komisjoni:

Imelik - (P.t.t.), Kangur - (Raudteel.), Linnu-mägi - (R. ja O. teen. üh.), Kuusik - (Öpet. Liit).

Tasude seaduse eelnõu.

Aruandjana esineb Rukki. Loeb ette tasuseaduse eelnõu ja teenistus-vanuse lisa-tasu kava. Ametisõitude tasu, päevarahad, paigutuskulud, lasteabirahad.

Näitab, milliseid parandusi on teinud ses seaduskavas Keskliit. Peale referaafi järgnevad läbirääkimised.

Tõnnis: Oleks tähendada, et piiriäärsetel maaladel on tarvis suurem palk 20% võrra, kui sise-

maal. Seletab, et see tarvilik on sellepärast, et elutingimused raskemad. Samuti on ka elukallidus seal suurem.

Välja: Kõneleja on Peiserimaa saadik ja tunneb sealset elu. Leiab, kui riik ei jõua alamatele teenijatele vastavat palka maksta, siis ei tohiks ka mitte kõrgemat palka suurendada. Arvab, et suurepalgased pole suutnud midagi ära teha, sellepärast pole ka neile palgakõrgendust tarvis

Seresk: Kõneleb riigiteenijate priikorterite küsimusest, mis segadusi esile kutsunud Arvab, et peaks sisseseatama korteriraha - 25% palgast.

Kiivit: Õpetajad saavad korterid, kuid see antakse palga arvel, arvatakse palgast 20% maha.

Laak arvab, et tasuseaduse lahendamine peaks kuuluma töö-hoolekande ministriumile, kuid viimane peaks seda küsimust lahendada siiski ühes rahaministriumiga.

Martens räägib Peiseri saadiku poolt ette toodud väidetele - nagu oleks piirimaakondade ametnikud õigustatud 20% rohkem palka saada - vastu. Kõneleja on huvitatud küsimusest, kuipalju ühes või teises ametkonnas era- ja lisatasusi maksetakse; näiteks piirivalves, poliitsis, raudteel jne.

Nugiseks (raudteelane) esineb ettepanekuga, et igasugused preemiad vaja ära jätta, sest et nende lõviosa saajateks on olnud ikkagi ainult kõrgemad ametnikud ja see tekitab teenijaskonnas põhjendatud rahulolematusi. Eelarved aetakse meeeldi kõrgeks, tehakse kalkulasioonid niisugused, et neist alati ülejääki peab olema. Toob mõningaid näiteid raudtee peatehaste preemiate jaotuse kohta.

Kõnelevad veel Lukk, Reinberg, Välja, Martens, Leilop, Tint, Laak, Seresk ja Laisaar. Laisaar kõneleb ülikooli teenijate raskest seisukorrast. Tõõaeg kestuda neil 18-20 tundi, teenijad ületunnitööde eest lisatasu ei saa, ei saa ka mingisugust preemiat.

Mäelo arvab, kui kõik rahuldava palga saaks, siis poleks kellegilgi neid preemiaid vaja. Samuti oleks siis ka korterite suhtes, kuid nüüd saavad mõned teenijad priikorteri, üks osa kütte ja valgustusega, teistel arvatakse see palgast maha. Tõõaeg ei tohiks kestuda üle 8 tunni.

Kallmann leiab, et preemiate maksmine mõnes ametkonnas on aga siiski õigustatud; näiteks piirivalves. Ei läheks keegi ametnik piiritusevedajaid tabama, oma elu seal juures kaalule pannes, kui ta selle eest midagi ei saa.

Imelik: Ei pruugiks preemiate arvel nii suuri vaielusi pidada. Näete, et lisatasud on ikkagi niisugused, mis riigiteenijate perele tüli majja toob. Siin on kõneldud preemiate maksu poolt ja vastu, kuid ma arvan, et preemiate maksmine sünnib ikkagi ühe osa teenijate eneste arvel, kes selle all kannatavad. Poliitsi, näiteks, saab preemiaid riigimaksude viivitusprotsentidest, ja kes kannatab? Kannatab maksumaksja, selle hulgas ka riigiteenija, kes oma väikese palga juures ei suutnud õigel ajal maksu ära tasuda.

Sarnased grafitifikatsioonid on teiste teenijate tasku peal. Samuti on ka lugu piirivalve teenijatega. Nad saavad preemiaid piiritusevedajate tabamise puhul. Tehku piiritus odavamaks, siis keegi salapiiritust sisse vedama ei hakkaks; poleks vaja siis maksta ka piirituse preemiaid. Nii preemiad, kui ka ühe osa teenijate priikorter on palgalisa ja sellega tuleb arvestada. Edasi peatub Imelik Eesti panga poolt maksetava grafitifikatsiooni juures, tähendades, et pangaametnikud saavad tuhandeid preemiate näol. See on rahva raha. Et Eesti pank riigipank on, siis on see preemia riigi poolt antav kink.

Rahaministri abi Suija tähendab faktilise märkusena, et Eesti pank on preemiateks maksnud ainult 10.000.000 mrk., aga mitte 200 milj.

Imelik: Noh, olgu või 10 miljonit; mina summat ei tea, kuid see 10.000.000 on ka riigi raha ja ma ei tea mispärast saavad pangaametnikud puhast kasu. Kas see ei tekita õigustatud arvamist, et puhast kasu peaks maksetama siis la mujal riigiasutustes, mis tuludega töötavad. Kus tulu, — siis see teenijatele ära jagada? See ei ole õige. Igalühel olgu palk ja muud midagi. Kõrter on palk, ta on teatud palgalisa, mis üks osa teenijatest saab natuuras. Palgad olgu õiglasel ja korteriraha tuleb nõuda kõigile riigi- ja omavalitsusteenijale.

Piiskar, korra kohta sõna võttes, teeb ettepaneku järgmise päeva töökava kohta, mis vastu võetakse:

Komisjonid töötavad järgmisel päeval kella 9 kuni 12. Kell 12 algab tööd pleenum, kus komisjoni poolt väljatöötatud resolutsioonid harutamisele ja hääletamisele tulevad.

Õpetajate palgaküsimus.

Refereerib Rummo (Õp. L.): Riigiteenijatele on välja töötatud palgaseaduse kava, aga õpetajatel ei ole seda veel. Kõneldakse, et õpetajad on riigiteenijad (nad on ka üles võetud selle arvu riigiametnikkude hulka, millega igalpool arvuliselt esinetakse), kuna teiselt poolt seletatakse, et õpetajad omavalitsusteenijad olla. Vaja oleks erilist õpetajate teenistusseadust, nagu niisugused olemas teistes riikides. Õpetajad on ka seni palja asjus ainult riigiteenijatele järele sõrkinud: on maksetud riigiteenijale lisafasusi, siis tagantjärele on neid saanud ka õpetajad. Õpetajad on jagatud hariduslise tsensuse järgi liikidesse. Erilist rõhku on pandud hariduse peale, kuid kui palgast juttu, siis ei võrdu haridusline tsensus kaugeltki siin palgale vastavalt. Toob võrdlusi kohtunikkude palkadega, mis märksa kõrgemad. Linnades ei anta õpetajatele korterit, maal on see võimaldatud. Seal aga arvatakse korteri eest 10% palgast maha. Ülenormi töötajaid, — 30 tunni andjaid — on õige vähe. Esineb ettepanekuga: õpetajate palgalingimused tulevad võrdseteks viia teiste asutuste riigiteenijatega. Ettepanek läheb redaktsioonikomisjoni

Omaavalitsusteenijate palgaküsimus.

Refereerib Imelik. Omaavalitsusteenijad on kogu aeg oma palgavõitlust pidanud ühes organiseeritud riigiteenijaskonnaga. Nende palgaolud on pisut teisemad, kui riigiteenijate omad, aga ikkagi on omavalitsusteenijaskond püüdnud oma palgalingimusi viia võrdseteks riigiteenijatega. Palgaasmeid on omavalitsusteenistuses umbes 20; pealeselle leidub erakorralisi asmeid, mis ei võrdu r.-i. palgaasmetele. Palgaolud omavalitsustes on tingitud sellest, kui võrd üks või teine omavalitsus on teenijatele palgaküsimuses soovinud vastu tulla. Arstiabi suhtes on omavalitsusteenijad viletsamas seisukorras; puhkeaegade suhtes niisamuti. Ka teenistusõigused on mitmesugused, suuremalt osalt viletsamad, kui riigiteenijail. Peale pikemat seletust esitab ettepaneku, mis redaktsioonikomisjoni antakse.

Läbirääkimistel omavalitsusteenijate palgaküsimuse kohta seletab Tõnnis, Petseri maakonna saadik, et neil ei ole õiglaselt palkasid kõrgendatud. Esitab kongressile sellekohase ettepaneku, mis antakse tasude seaduse komisjoni.

Metsatalu kõneleb Narva linna teenijate palgaolude üle, näidates, et seal täiesti ebaõiglane palgaajutus aset leidnud. Toetab Imeliku poolt esitatud resolutsiooni, mis käsitab omavalitsusteenijate palgalingimuste ühtlustamist riigiteenijatega.

Tekitab vahekõne Reinbergi ja Imeliku vahel, pealeselle, kui Reinberg küsinud, kelle poolt Imeliku ettepanek välja töötatud ja kas maksab kongressil end segada omavalitsusteenijate palgaküsimusse, kuna omavalitsused ise endi asju ajavad.

Sõna saavad veel Martens, Reinberg, Metsatalu j. t., kes kõnelevad selle üle, kui võrd on kongressil õigust segada end omavalitsuse asjadesse. Metsatalu arvab, et siis võtku Riigi- ja Omavalitsusteenijate Keskkliit oma silt maha ja ärgu nime tagu ennast omavalitsusteenijate organisatsiooniks, kui ta omavalitsusteenijate huvisid ei kaitse. Vahekordi riigi ja omavalitsuse asutuste vahel selgitab Piiskar, väidates, et kongressil läielik õigus on teatud resolutsiooni vastu võtta omavalitsusteenijate suhtes.

Et vaieldused pikale venivad teeb Michelson ettepaneku kõnelejate nimekiri kinni panna, mis sugune ettepanek vastu võetakse. Keskküla valgustab omavalitsusteenijate olukorda Rakvere maakonnas. Tähendab, et R. ja O. teenijate Rakvere osakond on alati kontaktis töötanud omavalitsusteenijaskonnaga. Leiab Keskküla juhatusel mõne saadiku poolt tehtud etteheited, nagu ei oleks Keskkliit omavalitsusteenijaskonna huvides midagi ära teinud, põhjendamatuks. Peale Piiskari, Reinbergi, Imeliku ja teiste seletuste teeb juhataja kokkuvõtte, et kui siin etteheiteid on tehtud Keskküla juhatusel, et ta omavalitsusteenijaskonnale vähem vastu tulnud, kui riigiteenijale, siis on selles süüdi riigi- ja omavalitsusteenijate ühingu osakondade loid tegevus organiseerimise alal. Kutsus üles rohkem energilisemale tegevusele.

Organisatsioonilisi päevaküsimusi.

Refereerib J. Piiskar. Keskliit peab selgusele jõudma, missuguses suunas ta tahab oma tegevust edaspidi arendada — kas sihiliiduna, või üldise juhtiva orgaanina. Meie oludes on vastuvõetavam esimene põhimõte. Keskliit peaks olema sihiliiduks, mille ülesandeks üldise tähtsusega küsimuste lahendamine on, kuna kohalise tähtsusega küsimuste lahendamine vastavate organisatsioonide enesete hooleks jääb. Seda silmas pidades tuleb kohtade peal mitte territoriaali, vaid kutsete järgi liitumise põhimõtetel organiseeruda. Suurema edu saavutamiseks organiseerimise alal peaksid organisatsioonid kutsesekretääride instituudi ellu kutsuma.

Et aeg hiline, otsustatakse Imeliku ettepanekul koosolek lõpetada ja järgmisel päeval kell 12 kõneall-oleva küsimuse kohta läbirääkimisi edasi pidada. Kell 9.30 min. kuulutab juhataja kongressi esimese päeva teise istungi lõpetatuks.

Kongressi teine päev 18 oktoobril.

K o l m a s i s t u n g .

Algus kell 12.30. Kohal mandaatkomisjoni aruande järele 51 kongressisaadikut; hiljem 70.

Juhatab Peet (Õp L.) Sekretäri kohtadel U m b e r g ja Villem.

Mandaatkomisjoni nimel teatab V. Laak, et kongressi saadikute arv on ühe saadiku võrra suurenenud. On juure tulnud Õpetajate Liidu poolt üks saadik, kelle volituse kinnitamiseks ette paneb. Seega on kongressi saadikute üldarv 92. Peale volituse kinnitamist minnakse päevakorra punkti organisatsiooniliste küsimuste edasi jätkamisele. Refereerib J. Piiskar lühidalt kokkuvõttes eelmisel õhtul väljendatud mõtteid organiseerimise kohta.

Peale referaadi asutakse läbirääkimistele.

Keskküla tähebändab, et referendi poolt esitatud kava on hea, kuid kõik riigiteenijad ei saa kahjuks kutseühingusse oma kutse järele kuuluda.

On asutusi, milliste teenijad on moodustanud oma erilised kutseühingud. Näit. tolliteenijad on moodustanud oma ühingu, kuhu koonduvad kõik tolliteenijad — valvurid, ametnikud, raamatupidajad, sekretärid, asjaajajad jne.; nende kutsealad on aga ükssteisest täitsa lahkuminevad.

Reinberg: Organiseerimiseks peaks olema oma keskpunkt, mis tegevust juhiks. Selle ülesande peaks oma peale võtma Keskliit. Organiseerimisel on tähtis ajakirjandus, vastav kutseorganisatsiooniline häälekandja. See on saavutatud. Meil on nüüd ajakiri „Side“ ja selles tuleks järjekindlalt valgustada igasuguseid küsimusi organiseerimise alalt. Keskliidul peaks olema aga ka üks palgaline „kutsesekretär“, kes üldtegevust korraldaks kavakindlalt.

Organiseerimise kohta ja organisatsioonide moodustamise kohta kõnelevad veel Kallmann (Pit.), Jürgens, Piiskar, Välja, Laak, Imelik, Metsatalu,

Keskküla, Rummo, Reinberg, Kari, Jõgi ja Kangur. Et asi küllalt selge, soovivatatakse resolutsiooni vastuvõtmisele asuda. Resolutsioonid antakse komisjoni.

Kongressil algatud küsimused.

Kari teeb ettepaneku: sel puhul, kui uus palk 1. nov. maksmata ei panda, nõuda ühe kuu palga maksmist ajulise toetusena, nimelt 1. novembril ja 1. detsembril poole kuu palga suuruses.

Reite — leiab sarnase nõudmise taktivaeseks ja rõhutab, et vaja nõuda ainult uute palkade maksmapanemist ja muud midagi. Küllalt nendest ühekordsetest toetustest, need asja ei paranda. Seda pooldab ka Kallmann ja paljud teised (vahelehtüüded).

Ka Lepp on arvamisel, et seesugune nõudmine kuidagi vastuvõetav ei ole. Otsustame, otsustame ja jälle anname järele. Meid on küllalt juba petetud. Palkade kõrgendus lubati läbi viia 1. jaanuarist 1926; hiljem 1. aprillist, siis 1. augustist ja kõik need tähtajad on möödunud. Nüüd kõneldakse 1. novembrist, aga ka see tahab peituseks osutuda. Järele anda meie enam ei suuda. Ühekorrallised toetused on kasulikud muidugi kõrgepalgalistele, aga väikestele need midagi ei anna. Reite, Kallmanni ja Lepa arvamist pooldab kongress rõhuva hääleteenamusega ja Kari ettepaneku arutamine tunnustatakse ühel häälel kongressil mitte tarvilikuks.

Reinberg: juhib tähelepanu, et edaspidi oleks vaja kongressi päevakordi ühes tarvilise materjaliga saadikutele aegsasti kätte toimetada, siis oleks igaüks enne ette valmistatud ja kongressi töö läheks kergemalt. Avaldatakse soovi, et samuti ka hoolt kantaks, et kõik resolutsioonid, võimaluse piires, ellu viidaks.

Võetakse vastu sooviavaldus, et juhatus püüaks leida teid Keskliidule kodu soetamiseks ja selleks tarvilise kapitali asutamiseks.

Reinberg: teeb ettepaneku Keskliidu juhatusse tänu avaldada tema töö eest. Kongress avaldab tänu aplausiga.

Juhataja teatab, et vahepeal on komisjonidest sisse tulnud resolutsioonid, mis nüüd ette loetakse.

Resolutsioonid :

I. Koosseisude seaduse kohta.

Riigi- ja omavalitsusteenijate IV üleriikline erakorraline kongress tunnustab riigiasutuste koosseisude seaduse eelnõu, mis Vabariigi valitsuse poolt ilma organiseeritud riigiteenijaskonna esituse kaastõeta on kokku seatud, praegusel kujul vastuvõtmatuks riigiteenijate enamuse huvide seisukohalt.

Eriti rõhutab kongress seda asjaolu, et riigiteenijate koosseisude seaduse eelnõu õigluse põhimõtet rikub, tunduvalt piirates

ühe osa – vabapalgaliste – teenistusõigusi ja hoopis ära võttes neid riigiteenijaskonna teiselt osalt, n. n. ülemääralistelt.

Kongress võtab vastu järgmised parandusettepanekud V. V. poolt kokkuseatud riigiteenijate koosseisude seaduse eelnõu kohta:

1) Kõik riigiteenijad, ka n. n. ülemääralsed, tulevad koosseisu võtta, sest meil maksivad seadused, mis riigiteenijate õiguslist korda normeerivad, termiini „ülemääraline“ ei tunne. Massilist – 5198 ametniku – põhjendamata väljajätmist koosseisudest ja nende – täiesti ilma teenistusõigusteta jäetud teenijaskonna rühma – saatuse otsustamise andmist ainult asutuste juhatajate kompetensi, ei saa kongress kuidagi õiglaseks ja otstarbekohaseks tunnustada.

2) Ametnikkude ja vabapalgaliste jaotus koosseisude seaduses tuleb ära jätta, sest see liigitus asetab osa riigiteenijaid, nimelt vabapalgalisi, kaitseta seisukorda, tunduvalt kitsendades nende teenistusõiguseid. Vabapalgalist võib ülemus oma äranägemisel igal ajal vallandada ja temalt sellega ka viimase teenistussoodustuse ja õiguse – pensioni saamise võimaluse – ära võtta.

Kongress tunnustab tarvilikuks, et seadusandlikul teel riigiteenistusseadus, mis avaldatud R. T. nr. 149. 1924. a. veel enne koosseisude seaduse vastuvõtmist vastavalt muudetakse ja kõik riigiteenijad üheõiguslisteks tunnustatakse.

3) Kongress tunnustab, et kõigile täisealistele riigiteenijatele palga alammääraks tuleks võtta, arvestades riigi praeguse kandejõuga, esialgu vähemalt 6000 marka, mis osaltki kindlustaks inimväärilist ülespidamist, nagu seda ette näeb E. V. põhiseaduse § 25. Kongress kinnitab Riigi- ja Omav. teenijate Keskkliidu poolt 8 veebr. 1926. a. vastu võetud ja kõikide Keskkliitu kuuluvate organisatsioonide kongressidel ja üldkoosolekutel aktsepteeritud riigiteenijate palgaredeli. Selle redeli järgi tuleks kõik need riigiteenijad, kes seni 4000 mk. ja alla palka said, viia palgaredelisse viimase XXII astme peale, vähemalt palgaga 6000 marka, nagu eelpoolnimetatud.

Palga alammääraks järgmistel palgaredeli astmetel oleks:

aste	end. palk	uus palk
XXI	4.500 – 4.600	6.500
XX	4.800 – 5.000	7.000
XIX	5.300 – 5.500	7.500
XVIII	5.800 – 6.200	8.000

aste	end. palk	uus palk
XVII	6.800	9.000
XVI	7.700	10.000
XV	8.700	11.000
XIV	9.900	12.000
XIII	10.800	13.000
XII	11.700	14.000
XI	12.500	15.500
X	13.500	17.000
IX	15.300	18.500
VIII	16.500	20.000
VII	18.000 – 18.500 – 19.000	22.000
VI	19.500 – 19.800	24.000
V	21.600	26.000
IV	23.400	28.000
III	25.200 – 27.000	30.000
II	28.800 – 30.000 – 30.600	33.000
I	32.400 – 34.000 – 34.200	36.000

Märkus: Riigivanem, valitsuse liikmed, riigikontrolör ja riigikohtu esimees seisavad väljaspool astmeid.

Kongress juhib kõige tõsisemat tähelepanu selle ebaloomuliku nähtuse peale, et kõik 4500 kuni 6800 mk. palgasaajad on V. valitsuse poolt kokkuseatud seaduseelnõus ühe astme võrra (500–1000 mk.) madalamale paigutatud, kui ülaltoodud võrdlustabeli vahekorrad seda nõuavad, kuna kõrgematel astmetel vastupidine nähtus esineb.

4) Kongress konstateerib, et riigiteenijate koosseisude seaduses võrdsed ja üheliigilised ametid ei ole ühtlaselt hinnatud ja nõuab nende ühtlustamist.

5) Kongress tunnustab tarvilikuks, et ühes koosseisude seadusega peaks tingimata maksma hakkama ka üldine, kõikide riigiteenijate kohta maksev, tasude seadus, milles ette oleks nähtud teenistusvanuselisetasu, suurendatud perekonnaabiraha ja muud teenistuse vahekordadest tingitud lisatasud.

Kongress rõhutab, et alles tasuseaduse maksimahakkamisega osaltki aset leiab riigiteenijate palgakõrgendamise, sest uued palgad ilma tasuseaduses ettenähtud lisatasudeta ei anna mingisugust tegelikku palgakõrgendust riigiteenijate suurele enamusele, vaid ainult ümardavad nende palkasid sadades markades.

Kongress rõhutab eriti, et tasu vahekorrad riigi ja üksikute riigiteenijate liikide vahel, mis seni eriseadustega lahendatud, tulevad koondada tingimata ühte tasuseadusesse.

6) Kongress leiab, et riigikogu rahaasjanduse komisjoni riigiteenijate koosseisude

seaduse alamkomisjoni poolt praegu teostatav juhusliku iseloomuga ilma süsteemita ja kindla kavata koosseisude kokkutõmbamine ja normeerimine riikliku aparadi ümber korraldamise mõttes mingisuguseid positiivseid tagajärgi anda ei suuda ja tunnustab tarvilikuks, et seda tööd teostataks organiseeritud riigiteenijaskonna kutseorganisatsioonide ja vastavate eriteadlaste osavõttel. See asjatundjatest koosnev eriliste volitustega komisjon peaks, kongressi arvatult, eeskätt riigiasutuste töö ja ülesannete täitmise korra kohta kokku seadma üldise kava, mille alusel tuleks meil riigiasutused ümber korraldada. Ainult siis võiks sama komisjon ka üksikute asutuste funktsioonid ja vahekorrad otstarbekohaselt kindlaks määrata ja ühtlasi läbi viia, ühes töökorralduse uuendusega, ka praeguse keerulise asjaajamise lihtsustamise, mis omakord võimaldaks ka ametnikkude praegust koosseisu vähendada.

Kongress on sunnitud konstateerima, et praegune keeruline tegelik töökorraldus nõuab, kuni selle korra muutmiseni, ka praegust arvu töötajaid.

7) Kongress, silmas pidades seda asjaolu, et Vabariigi valitsus riigikogu volitusel juba praegu koosseisude koondamist tegelikult teostab, peab tarvilikuks praeguse eriti raske majandusliku ajajärguga arvestades, et eeskätt vallandamisele kuuluksid just enam-vähem varandusliselt kindlustatud riigiteenijad ja seab üles veel järgmised juhtmõtted, millistest vallandamise kava teostamisel tuleks kinni pidada:

1) Riigiasutuste koosseisude koondamiseks ja ümberkorraldamiseks tuleks määrata vähemalt kolmeaastane tähtaeg, mille vältel teenijate arv loomuliku kahanemise teel juba iseenesest tunduvalt väheneb, kui uusi teenijaid enam juurde ei võeta.

2) Lõpetada uute teenijate ja õpilaste ametisse vastuvõtmine riigiasutustes, tarbekorraldada ära kasutades teenijaid reservist.

3) Vallandamisele kuuluksid:

a) Kõik, kes pensioni välja teeninud ja keda on võimalik kindlustada pensioniga (vanad, haiged ja töövõimetud).

b) Kõik riigikeelt mitte oskajad ja välja maalased, keda Eesti kodanikkudega asestada saab.

c) Kõik teenijad, kel maad, väljaarvatud palgamaad, kasutada ehk omanduseks vähemalt normaaltalu suurus.

d) Kõik varandusliselt kindlustatud isikud, kel riigiteenistus ainult kõrvalteenistuse osutub.

e) Üks abikaasast sel juhtumisel, kui mõlemad abikaasad alalise kindla palgaga riigi-omavalitsuse- ehk eraasutustes või ettevõtetes teenivad, ja kui teenistusse jääva abikaasa kuupalk tõuseb üle 12.000 m.

f) Jõukate vanemate lapsed, kes oma vanemate sissetulekust ülespidamist võiksid saada.

4) Koosseisude kokkutõmbamisel vallandatud teenijaile tuleb välja maksta vallandamise puhul korraga kuue kuu palk, praeguse kolme kuu palga asemel, et võimaldada saadud summaga uut elukorda luua.

5) Vallandavaile riigiteenijaile, kes, meie praeguseid kitsaid majanduslikke võimalusi arvesse võttes, ei suuda omale vastavat ülespidamist leida, tuleks võimaldada maasaamist riigi maatajavarast ühistel tingimustel eesõigustatud maasaajatega ehk, kui see võimata, toetada nende väljarändamist.

II. Riigiteenijate tasude seaduse eelnõu kohta.

1. Riigiteenijate tasude seadus tuleb maksuma panna tingimata ühes koosseisude seadusega.

2. Tasude seadus tuleb välja töötada üldine kõigi riigiteenijate kohta. Igasugune eriliste lisatasude maksimine, mis riigiteenijate ühe ehk teise liigi eesõigustatud seisukorda asetab, peab ära jätama.

3. Kõigile riigiteenijaile tuleb anda korterid ühes kütte ja valgustusega. Kui naturis korteri andmine võimata, siis maksta korteriraha 20% põhipalgast, kusjuures korteriraha alammäär ei või olla alla 2000 ja ülemmäär üle 5000 marga kuus.

Selgitus: Praegu sünnib priikorterite andmine täiesti ebamääraselt: üks osa riigiteenijaid saab korteri ühes kütte ja valgustusega tasuta, teisel osal arvatakse antud korteri eest korteriraha palgast maha. Samal ajal, kus suuremale osale riigiteenijast korterit naturis ei anta, ega ka korteriraha ei makseta, saavad kaitsevaelased igal juhtumisel kas korteri naturis ehk korteriraha. Niisugune ebamäärane kord on riigiteenijate seas äärmist rahulolematust esile kutsunud ja selle küsimuse ainsamaks õiglaseks ja otstarbekohaseks lahendamiseks on kas korteri andmine naturis või selle asemel korteriraha maksimine kõigile riigiteenijaile, seda enam, et nii oli see küsimus lahendatud Vene

valitsuse ajal ja on samal kujul püsima jäänud ka teistes naaberriikes.

4. Riidevarusust tuleb anda riigiteenijale tasuta seal, kus see ametialaliselt tarvilik.

5. Teenistusvanuse lisatasu tuleb maksta kõigile riigiteenijale R. ja O. teenijate Keskliidu poolt väljatöötatud alusel, nimelt:

XXII–XI palgaastmeni iga kolme aasta tagant à 5% algpalgast, üldse viis korda.

X–VII astmeni iga kolme aasta tagant à 5% algpalgast, üldse kolm korda.

VI–I astmeni iga kolme aasta tagant à 5% algpalgast, üldse kaks korda.

6. Ületunnitööd tulevad kaotada. Ületunnitööde tegemist võivad õigustada ainult erakorralised juhtumised, kusjuures ületundide eest tuleb maksta tööpäeval 150% pühapäeval ja öösetel – 200% algpalgast.

7. Ametisõitude tasude suhtes tuleb riigiteenijaid jagada kolme järku: I järku kuuluvad uue palgaredeli esimesed 7 (I–VII) astet, II järku astmed VIII–XIX ja III järku – XX. astme ja alla selle palka saajad. Kúüdi või postijaama hobuste kasutamise puhul maksetakse sõidukulud I ja II järku kuuluvatele teenijatele kahe hobuse taksi järgi, III järku arvatud teenijatele – ühe hobuse taksi järgi. Juhtumisel, kus postijaamade taksiseadus ühe hobuse kasutamist ei võimalda, tuleb ka III järku kuuluvatele teenijatele sõidukulud kahe hobuse taksi järgi tasuda.

8. Sihtkohtade järgi tuleksid ametsõidud liigitada järgmiselt:

I liik – sõidud siseriigis ühel kohal kuni üks kuu.

II liik – sõidud siseriigis ühel kohal ühest kuust kuni kahe kuuni.

III liik – sõidud, mis seotud jooksvate ametkohuste täitmisega.

IV liik – sõidud välisriikide piirides.

9. Päevaraha tuleks maksta:

I liigis I järgus – 800.– marka päevas.

„ II „ 600.– „ „

„ III „ 500.– „ „

II liigis – $\frac{2}{3}$ I liigi normidest.

III liigis – II liigi normide suurus ehk kindel summa iga kuu kohta.

IV liigi normid määrab kindlaks Vabariigi valitsus iga ametsõidu järgi ja välisriigi kohta.

10. Ümberpaigutamisega seotud erakorraliste kulude katteks tuleks kõigile riigiteenijale maksta kümnekordne päevaraha I liigi vastava järgu järgi:

11. Preemiate maksmist tunnistab kongress põhimõttelikult mitte soovitatavaks. Kus aga riiklik-majanduslikud huvid preemiate maksmist siiski nõuavad, tuleb seda niiviisi korraldada, et preemiaid maksetakse ainult neile teenijale ja töölistele, kelle otsekoheste korralduste ja töö läbi kokkuhoidud saavutatud, mitte aga kaudsetele korraldajatele. Maksetava preemia üldsumma ei tohiks tõusta üle 25% palgast. Semuti ei tohiks ka gratifikatsioonide maksta suuremal määral, kui üldsummas 25% palgast.

12. Uue tasude seaduse maksmapanemist äraootamata tuleks praegu maksetava perekonnaabiraha normi liigitamine elukalliduse rajoonide järele ära jätta ja kõigile riigiteenijale maksta perekonnaabiraha ühevõrdset ja praegu maksva kõrgema normi järgi, kuni uue tasude seaduse maksma hakkamiseni.

III. Riigiteenistusseaduse kohta.

Riigi- ja omavalitsusteenijate kongress leiab, et riigiteenistusseaduses ettenähtud riigiteenijate jaotamine ametnikkudeks ja vabapalgalisteks millegiga põhjendatud ei ole, suure hulga riigiteenijaid asetab kaitseta seisukorda, tunduvalt kitsendades nende põhiõiguseid ja tunnistab tarvilikuks, et kõik senistes koosseisudes ettenähtud riigiteenijad riigiasutuste koosseisude seaduses saaks üheõiguslisteks tunnistatud.

IV. Pensioni seaduse kohta.

Riigi- ja omavalitsusteenijate kongress konstateerib, et praegu maksev riigiteenijate pensioni seadus ei vasta riigiteenijate ega ka teenistuse nõuetele, kuna seaduse alusel pensioni maksmist alatakse 60. aasta vanadusest. Sarnane pikk teenistuse vältus (35–40 aastat), suuremalt jaolt kurnava töö juures, vähendab seaduse sotsiaalset tähtsust riigiteenijate kohta. Kongress leiab, et pensioni seadus tuleks revideerimise alla võtta, välja jättes selle seaduse muutmise seaduse § 7. teine lõige: „käsolevas paragrahvis. . . j. n. e. (R. T. 149, 24. a.).

V. Õpetajate palgaküsimuse kohta.

Arutanud õpetajate palgaküsimust, otsustab riigi- ja omavalitsusteenijate üleriiklik kongress, et juhtumisel, kui riigiteenijate uued palganormid maksa pannakse lahus tasude seadusest, tuleb muuta ka õpetajate senine palgaseadus. Õpetajate palgaseaduses tulevad ette võtta järgmised parandused:

1) Senised palganormid asendada uutega Riigi- ja Omavalitsusteenijate Keskliidu poolt

väljatöötatud palgaredelist, võttes asendamisel arvesse ja hindamisele õpetajate tööala erinevus, töö rohkus, hariduslik kvalifikatsioon ja praktikaaastad.

2) Õpetajate palk avalikkudes algkoolides, samuti nagu avalikkudes kesk- ja kutsekoolideski, tuleb võtta riigi kanda kogu ulatuses.

VI. Omavalitsusteenijate palgaküsimuse kohta.

Riigi- ja omavalitsusteenijate kongress konstateerib, et omavalitsusteenijad on asetatud sama halvasse ja osalt isegi halvemasse majanduslisse ja teenistuslisse seisukorda kui riigiteenijad.

Arvesse võttes, et riigivõimu kohtadel teostatakse omavalitsusasujuste kaudu, mille tõttu omavalitsusteenijate ülesanded sama tähtsad kui riigiteenijate omad, otsustab kongress pöörata vabariigi valitsuse poole soovivaldusega, et omavalitsusteenijate teenistusõigusline seisukord saaks seadusega reguleeritud ühistel alustel riigiteenijatega.

VII. Organiseerimise küsimuse kohta.

1. Riigi- ja omavalitsusteenijate organiseerimise aluseks peab olema kutseline lähtekoht, mis vastab üldiselt senisele kujule.

2. Keskliitu võivad kuuluda üleriiklikud liidud ja ühingud, või neile vastavad iseseisvad organisatsioonid.

3. Keskliit on otsekoheses läbikäimises oma liigetega (keskorganisatsioonidega), alaorganisatsioonidega, aga vastava keskorganisatsiooni kaudu.

4. Keskliit on temasse kuuluvate keskorganisatsioonide keskorganiks, kelle ülesandeks ühiste või üldise tähtsusega küsimuste lahendamine, mis saadikutekogu või keskliidu enese poolt oma peale võetud.

5. Kutseliidud ja ühingud on omas tegevuses iseseisvad, välja arvatud küsimused, mille lahendamine keskliidu hooleks ja kus läbikäimine kõikide asutustega sünnib keskliidu kaudu ja nimel.

6. Keskliidu liikme maks peaks võimaldama hariliku jooksva asjaajamise kulude katmise, kuid suuremate erakordsete ülesannete korral määrab saadikutekogu ühtlasi kindlaks lisaelarvega tarvilikud kulud ja tuluallikad.

7. Keskliidu poolt kokkukutsutavate kongresside esituspõhine peab olema proportsionaalne, kuid saadikute valimisviisi määrab iga organisatsioon ise.

8. Kutseliitude kohalikud organisatsioonid võivad ühiste küsimuste ja ettevõtete teostamiseks koonduda rajooniliitudeks või asutada muid ühiseid orgaane, kelle koosseis ja ülesanded määratakse kindlaks sellekohases kodukorras, mis vastu võetakse asjast huvitatud organisatsioonide ühisel kokkuleppel.

9. Keskliit ei kuulu ühtegi rahvusvahelisse organisatsiooni, kuid kutseliidud peaksid kuuluma vastavatesse rahvusvahelistesse kutsekretariaatidesse.

10. Kutseliidud ja nende alaosad kohtadel peaksid energiliselt asuma organiseerimistööle, üle saades loidusest ja ükskõiksusest, mis mõnes organisatsioonis kipub maad võtma ja keskorganide tegevust halvama.

11. Samuti tuleb energiliselt jätkata kutselise ühistunde kasvatamist riigi- ja omavalitsusteenijate peres ning hoolitseda kutselise enesearendamise, töötervishoiu ja -meetodide parandamise eest.

12. Tegevuse elustamiseks ja ühlustamiseks tuleb katsuda ametisse panna kutsekretiaare-asjaajajaid, ning asuda ühise häälekandja väljaandmisele ja levitamisele.

Peale eelloetletute võetakse vastu ühel häälel organiseerimise küsimuse kohta vastuvõetud resolutsiooni täienduseks raudteelaste ettepanekul järgmine protest:

Protest siseministri otsuse kohta.

Kongress protesteerib siseministri otsuse vastu, millega ära keelati raudteelastele liitumine vastava rahvusvahelise organisatsiooniga, kuhu on koondunud kõigi teiste tsiviliseeritud maade samalaadilised organisatsioonid.

Samuti tehakse ettepanek ja võetake vastu ühel häälel riigiteenijaskonna esitajate kõrvaldamise kohta alamkomisjoni koosolekufelt -- järgmine protest:

Protest rahaasjanduse komisjoni otsuse kohta.

Kongress protesteerib selle vastu, et Vabariigi valitsus, samuti ka riigikogu rahaasjanduse komisjoni koosseisude seaduse alamkomisjon ei võimaldanud Riigi- ja Omavalitsusteenijate Keskliidu esitajale osavõtta koosseisude seaduse eelnõu väljatöötamisest valitsuses ja läbivaatamisest alamkomisjonis ning rõhutab vajadust lõpetada

eeltähendatud ebaloomulik riigiteenijate esitust ignoreeriv vahekorid Vabariigi valituse ja rahvaesituse ning organiseeritud teenijaskonna esituse vahel.

Lõpusõna ütleb Keskliidu juhatause esimees J. Piiskar, tähendades, et tükk tööd on jälle tehtud ja selle juures vaeva nähtud. Organiseerimise ajajärk on meil, riigiteenijail, veel õige lühike, kuid siiski on näha, et organisatsioonide tähtsusest on riigiteenijaskond aru saanud. Kuigi organisatsioonide tegevus, nagu mõnelt saadikult kuulnud, liig loid olevat, mis ka tõsi on, on näha siiski tendentsi, et asi areneb.

Ei või nõuda, et oleksime jõudnud niikaugemale, kui meie välismaade kolleegad, kellel mitmekümne aastane tegevus selja taga, kuid üldkokkuvõttes võime siiski konstateerida, et ühine koostöö ikkagi liigub.

Juhataja teatab, et päevakord on läbi ja sõna pole enam soovitud. Tehakse ettepanek laulda hümnit Järgneb hümn. Lõpusõna juhataja kohalt ütleb Peet, tänades kongressisaadikuid nende vaeva ja kaastöö eest, soovides edu ja jõudu vastu võetud resolutsioonide elluviimiseks.

Kell 7 õhtul kuulutab juhataja kongressi lõpetatuks.

Mitmesugust.

Kas täht- või väärtkirj?

Autasuga ainult narritud.

Posti peavalitsuse s. a. 28. septembri ringkirjuhise nr. K/208 lõpus on öeldud järgmist:

„Agentuurides, kus rahakeartide operatsioone ei toimetata, tulevad ajalehe tellimise rahad ja samuti postimaksu ning tempelmaksu vahendite tellimise rahad saata kontrollpostkontorisse kinnipitseeritud ametkirjas, mille ümbrikul tuleb kirjutada ka sisaldav rahasumma. See ametiväärtkirj tuleb kanda kaarti lit „B“ ehk veokirja summa äratähendamisega.”

Kuna kaart „B“ ehk veokirja kantud ametkirjad tähtsaadetiste hulka liigitakse, ametiväärtkirjad aga väärtkirjade juure, siis on, ringkirja käsitades, võimata aru saada, kumba kontroll-statistikasse sihtasutus peab kandma ringkirjas kireldatud kirjad? Sellel alusel ongi juba tekkinud arvamiste lahkuminekid. Nii näituseks, arvestatakse Võru postkontoris sarnaseid kirju endiselt tähtsaadetistena, kuna mõned maaasutused neid väärtkirjade juure liigitavad. Kuidas sarnaseid saadetiisi aga tõeliselt tuleks arvestada, seda ei tea kindlasti praegu ükski positiitteenija. Siin oleks küll vaja peavalitsuse täiendavat selgitust. Kinto.

Riigi raua- ja puutöö kool

oma uutes ruumes Raudteevalitsuse hoones Tallinnas, Tehnika tän. nr. 16, jätkab oma tegevust juba sügiseist saadik. Õpilasi — mõnikümmend, kelledest enam jagu seni uute ehitistööde juures nokitsemas. Kooli foodangutena oleme tänini näinud ainult uusi laudu, mida välja veetakse koormate viisi. Pealtnäha on need vist mõne trahteriasutusele määratud. Kooliruumi aga suurendatakse ja suurendatakse ja, nagu kuulda, tahetavat siin veel mingisugune raudtee kool sisse seada.

Kuna meie praegusel ajal koonduse tähe all päivi mõõda saadame, siis on imestustäratav, kuid jätkub riigil summe sarnaste tühjude ja asjatute ehituste või ümberehituste peale. Tühje hooneid oleks leidunud ka mujal ja ilma suurema ümberehitusteta, kus võimalik oleks olnud sarnaseid tiseritööid korraldada.

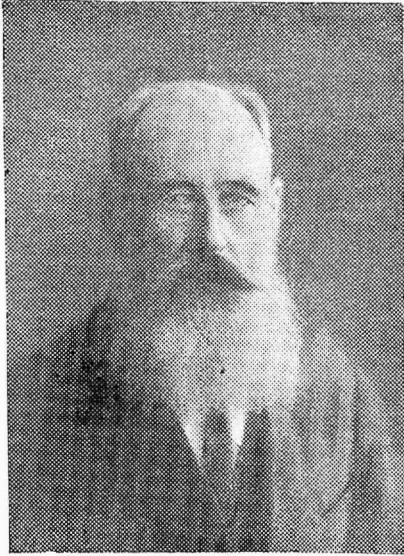
Hiljuti võisime ajalehtis lugeda teadet, et kauaaegse teenistuse eest raudteel on autasi saanud Tallinna jaama kaubakontori ametnikud M. Lansberg, Wessart ja Filatov. Esimene 33.000 marka, viimased kumbki 25.000 marka. Autasu osalised M. Lansberg ja Filatov aga kõnelevad, et neile tänini veel mingit tasu pole makstud. Järelepärimise peale, kust nad oma „meelehead“ võiks kätte saada, on neid juhutatud, nii öelda: „Pontsiuse juurest Pilaatuse juurde“, keegi ei tea kust seda raha saab. Vahepeal on Wessart surnud ja teised pensioni peale lastud, nii siis kõik kolm raudtee-teenistusest eemaldunud.

Raudteevalitsusest järele küsides, kas määratud autasu tõesti veel välja maksmata, seletab Arve osakond, et see tõsi on. Raudteevalitsus on autasudena oma eelarvesse tarvilise summa sisse võtnud, kuid see on maha kärbitud. Küsimise peale, millal autasuosalised oma tasu kätte saavad, arwab Arve osakond, et see võib sündida 1927. a. algul, mil vastav lisaelarve kinnitust leiab.

Nii on siis autasude määramine ainult seni teenijate narrimiseks osutunud.

Miks vanad teenijad kardavad pensioni peale minna?

Koosseisude koondamise puhul on riigiteenijate organisatsioonid mitmel kõrral rõhutanud, et eestkätt peaks vallandamisele tulema need teenijad, kes pensioniõiguse välja teeninud. Viimaste ringkondades kõneldakse, et kellegil vanateenijal ka selle vastu ei oleks, kui pensioni saamine kergelt sünniks. Pensioni saamine olevat se-

J. Spulge,

52 aastat raudtee teenistuses.

J. Spulge sündis 1857 a. Lätim:al. 1876 a. tuli Eestimaale, kus paari aasta pärast Eesti neiuaga abiellus, et seega jäädavalt Eesti maale ja Eesti rahva liikmeks jääda.

Raudteeteenistusse astus J. Spulge 17 a. vanuselt. Teenides Kreitzburgi jaamas remonditöölisena ligi kaks aastat, tuli 1876 a. Eestimaale, Tapa-Tartu liini ehitamisest kuulda saades, ja s. a. 1. aprillil astus tähen- datud liini ehitustöödele vanema töölisena. Oma hoolsuse ja korralikkuse tõttu tõmbas ta tööjuhtide tähelepanu oma peale ja määrati sama aasta 15. novembril Jõgeva jaama vanemaks tööliseks.

Omis mälestusis tuletab J. Spulge muuseas meelde aegu 50 aasta eest, kus raudteid valitsesid Balti mõis- nikud, millal tööpäev päikese tõusust loojenemiseni kestis ja millal töö orjaaja omale nii väga võrdne oli.

1886 a. sooritas mainitu rahuloldavalt teemeistri eksami. 1890 a. määrati teemeistriks Narva jaoskonda. Omal palvel paigutati seal 1902 a. Tartu jaoskonda, elukohaga Sangaste jaam. Okupatsiooni ajal teenis Valga jsk. Eesti Vabadussõja ajal võttis osa sildade ehituste juhtimisest, milliseid töid teostada tuli vaen- lase tule äll. Ülesnaidatud teenete eest sai soomus- rongide staabi ja vägede ülemjuhataja poolt kiituse- ja tänuavalduste osaliseks.

Suurt teenef, mis kahjuks aga tähelepanemata jäe- tud, on J. Spulge ka raudtee materjalide evakueeri- mise juures temale alluvas Valga piirkonnas üles näi- danud.

Kõigi vastutuste ja raskuste peale vaatamata, ei ole see haruldane veteraan omast tööst tüdinenud, rauga- mata kohusefunde ja hoolsusega töötab J. Spulge praegu Paldiski piirkonnas teemeistrina.

Järjekorraline „töölihtsustamine“

on 1. oktoobrist 1926 a. maksma pandud uue kassakorra (Määrus kassakorra kohta riigi kulude alal – vaata Riigi Teataja nr. 60 1926 a.) § § 4, 11 p. 5, 17 (viies lõige), 28 (viimane lõige), 30, 33, 34 ja 35.

Pikale viiks siin nende § § sisulisi puu- dusi esile tuua, kuid igaüks võib Riigi Tea- tajas need kohad läbi lugeda ja ette kaju- tada nende käsitamise tagajärgi tegelikus elus.

Rääkimata sellest „töölihtsustamisest“ on ka juure tulnud paberiputust ja kooseisude suurendust (12 riigikassa esindajat Eesti panga osakondade juures ja lisatööjõud kohaliste asutuste juure), mis aga valitseva kokkutõmbamise tendentsiga sugugi koos- kõlas pole.

Meie asutustes maksvat Vene korda peaks kõigi abinõudega lihtsamaks ja asjalikumaks muutma, mitte aga keerulisemaks ja asja- tuks paberimäärimiseks. Loodame, et kõ- nesolevas määruses eluvõõrad kohad peat- selt ära muudetud saavad ja ainult ühtlane asjalik kord maksma jääb, mida iga koda- nik tervitada võiks. – k.

Välismailt.

Transportitöölise rahvusvahelise fö- deratsiooni kongress Pariisis 15 – 21. IX. 1926.

15. IX. 26. avati Pariisis transportitöölise rahvus- vahelise föderatsiooni kongress. Kongressist võtsid osa 24. maa esitajad, arvuga 132.

Harutusel olid mi'mekesised elulised küsimused. Muuseas võeti vaatluse alla I. T. F. tegevus viimase kahe aasta jooksul. Leiti, et föderatsiooni töö reaals- eid tagajärgi on annud ja avaldati lootust, et ta sel- les sihis – Euroopa kui ka väljaspool Euroopat asu- vaid transportlaste amefiühisusi enese ümber koon- dada – kõige jõupingutusega edasi töötama saab, mis oleks suureks plussiks tõeliku vabaduse ja vend- luse jaluleseadmiseks, mis omakorda aitaks kindlus- tada rahu. Pikemalt peatuti Inglise söekaevurite streigi juures. Tähendati, et I. T. F. abi Inglismaa organisatsioonidele tuleb väärikselt hinnata. Streigi edasikestmise tõttu leidis Inglise delegatsioon mitte võimalikuks streigi kohta üksikasjaliselt teateid anda. Otsustati tulevikus välja töötada täielik ülevaade Inglise streigi kohta ühes I. T. F.-i ja temaga liitunud orga- nisatsioonide osavõetuga sellest.

Saksamaa ja Poola esitajad käsitasid raudteeteeni- jate ja valitsuste vahakordi, mis palju soovida jätvat, sest mõlema riigi valitsused püüda teenijaskonna saa- vutatud õigusi piirata ja nende materjalset ja sootsi- aalset olukorda raskendada. Samast küljest valgus-

tud aga igasuguste raskustega, pensionääre saadetavat komisjonidest – komisjonidesse, hulgutavat ühest ministeeriumist teise ja selleks olla tarvis enne kümme-kond palve- kirja kui pensioni maksmine oma alguse saab. Miks kogu see asi nii keeruline on, ei tea keegi seletada.

fasid töölküsimust Prantsusmaa delegaadid, tähendades, et Saksa raudteelaste pealesunnitav seadus on ära-kiri sellest, mis 1921. a. Prantsusmaa töölisel vastu võima olid sunnitud. Mõlema riigi teenijaskond on 8. tunnillise tööpäeva vastu. Ühes riigis põhjendavad seaduseandjad tööaja pikendust tarvidusega, mida nõuab Dawesi kava läbiviimine, teises — valuuta kindlustamisega.

Muuseas oli arutamise all ka Eesti siseministee-riumi keeld Eesti Raudteelaste Keskühingul I. T. F-iga liidus olla, mille juures pikemalt eelmises numbris (Nr. 10) peatatud.

Järgmine kongress otsustati ära pidada Stock-holmis

Hinnaalandused väljamaalasile Jugo-slaavia riigiraudteil.

Adriaatiamere kallasmaile ja teistesse maakon-disse sõidu hõlbustamiseks on Jugoslaavia teedemi-nistri käsugirjaga nr. 57 s. a. maksuma pandud järg-mine kord hinnaalanduste tegemiseks :

a) Kõigile kallasmaade külalisile, nii kodu- kui väljamaalasile, — 50 % hinnaalandust normaal tariifist.

Reisijad ostavad väljasõidu jaamas täispileti, mis maksev on hinnata tagasisõiduks, kui nad kohaliku võimu ehk vastava supeluskoha juhafuse tunnustusega tõendavad, et nad neil kallasmal on peatunud 15 päeva.

b) Teistesse makondisse sõitjale väljamaalasile :

1) 25 % hinnaalandust normaal tariifist, kui nad üksikult reisivad,

2) 50 % hinnaalandust normaal tariifist, kui nad vähemalt viiekesi reisivad.

Mõlemal juhusel (b — 1 ja 2 all) peavad reisijad

olema Jugoslaavias vähemalt 15 päeva ja riigiraudtee piirides tehtav teepikkus 500 kilomeetrit.

Reisijad b) 1 all ostavad väljasõidu jaamast ühe täis- ja ühe poolpileti ja reisijad b) 2 all täispileti mis maksvad hinnata tagasisõiduks, kui nad on Jugo-slaavias olnud vähemalt 15 päeva. Küllastajad väl-jamaalased ei pea olema 15 päeva ühes kohas, vaid nad võivad seda aega mõõda saata mitmes paigas.

Reisijail b) all, kes väljamaalt tulnud, ei ole tarvis tunnustust kohalistelt võimudelt, vaid raudteeamet-nikkole on tõenduseks isikutunnistusele tembeldatud sissesõidu viisa kuupäev.

Konduktorid peavad otsustama üksikute tunnustuste ehk isikutunnistuste järele, kas reisija on mõõda saat-nud 15 päeva Jugoslaavias, ühes arvates ka peatusi mitmesuguseis kohtis. Kui reisija pole Jugoslaavias 15 päeva nööda saatnud, peab ta maksuma vahe-rahha juba makstud tariifi ja täispileti hinna vahel.

Kaikestada reisi on lubatud sellekohaste tariifi-määruste järele.

„La Fervojisto.“

New-Yorgi maa-aluse raudtee tee-nijaskonna streigi kohta,

mille üle ainult mõningad lühikesed teated avaldatud ja mille arengu ja lõpu kohta selgitus puudus, teatab I. T. F.:

Rongjuhtide ja nende abide 14 päevane streik, mis juulikuus New-Yorgi maaalustel raudteedel aset leidis, väärib erilist tähelepanu seepärast, et ta oma alguse sai mitte vabalt ametiühisuselt, vaid streik korraldati niinimetud Company-Union liikmete ja female alluvate ühingute poolt. Streik jäi tagajärjetuks, kuid teeni-jaskonna rahulolematuse ei ole raugenud, ja et esi-tud nõudmised täidetud ei ole, võib streik hiljem ehk varem uuesti lahti puhkeda.

(„Der Eisenbahner“ nr. 38).

Raudteelaste raamatukogu raamatute nimekiri.

(Järg.)

<i>Tuglas, Friedebert.</i> Teekond Hispaania. 1918. a., lhk. 167. 7.152	<i>Asson, E. cand. hist.</i> Vana aeg. 1924 a., lhk. 142. 8.1322
<i>Turist Kagu-Eestis.</i> 1923. a. Mrk. 133. 7.421	<i>Asson, E. cand. hist.</i> Keskaeg. 1924. a. lhk. 155. 8.1132
<i>Vellner, A.</i> Eesti hüdrograafia ülevaade. I. Siseveete uurimise andmed. 1922. a., lhk. 315. 7.143	<i>Asson, E. cand. hist.</i> Üldine ajalugu algkoolidele ja iseõppijatele. I jagu Vana ja keskaeg. 1922. a., lhk. 199. 8.1112
<i>Vilberg, G.</i> Kodumaal rännates I. 1923. a., lhk. 63. 7.581	<i>Asson, E. cand. hist.</i> Üldine ajalugu algkoolidele ja iseõppijatele. II jagu. Uus ja kõige uuem aeg. 1923. a., lhk. 358. 8.1122
<i>Vilberg, C.</i> Harjumaa maadeteadusline lugemik 1921. a., lhk. 223. 7.412	<i>Aul, Mari.</i> Vana idamaa. 1925. a., lhk. 92+36 pilti 8.12
<i>Vilberg, G.</i> Kodumaal rännates III pildidega. 1924. a. lhk. 87. 7.92	<i>Berendsen, Robert</i> Eestimaa talurahva vabastamise 100-aasta juubel. I. a. lhk. 219. 8.52
LIIK NR. 8.	<i>Bergmann, J.</i> Napoleon ja eelviimane ilmasõda. 1921. a., lhk. 132. 8.62
<i>Adamson, J.</i> Kõige uuem aeg. Keskkooli lõppklassi kursus. 1924 a., lhk. 191. 8.1142	<i>Blos, Vilhelm.</i> Prantsuse revolutsioon. Tlk. Bernhard Linde ja Joh. Audova. 1923. a., lhk. 704. 8.1271
<i>Adamson, J.</i> Eesti ajalugu. Rahvakoolidele. 1925. a. lhk. 179. 8.1152	<i>Blosz, Marx, Stern ja teised.</i> Rahvaste liikumised Euroopas 1848. a. Eesti keelde „Вѣстникъ Знанія“
<i>Albrecht, Jakob.</i> Leheküljed vabadussõjast. Kirjeldused ja mälestused Eesti vabadusvõitlusest. 1922 a., lhk. 144. 8.22	
<i>Asson, E(mma).</i> Suur Prantsuse revolutsioon. 1923. a. lhk. 104. 8.32	

- väljaandest V. Grünisamm. 1908. a., lhk. 103. 8.14+2
- Burtser, Vl.* Vene revolutsiooni kalender. Venemaa väikerevolutsioon ja tolleaegsed sündmused Eestis. 1925. a., lhk. 43. 8.1093
- Eesti kinnismüütlised muinasaegsed ja poolajaloolised.* Sissejuhatus kirjutanud prof. A. M. Talgren. Kirjeldanud: A. Karu, E. Laid, H. Laur, H. Moora, E. Nigol, O. Parmos, M. Schmiedeherm, T. Vaos. 1925. a., lhk. 119. 8.1402
- Eisen, M. J.* Eestimaa ajalugu (I pool) 1920. a. lhk. 159+3. 8.71
- Eisen, M. J.* Eestimaa ajalugu (II pool) 1920. a., lhk. 163+303. 8.81
- Eisen, M. J.* Eesti prohvet Järve-Jaan. 1921. a. lhk. 47. 8.371
- Eisen, M. J.* Kanepi. Viskeid kihelkonna ajalooft. 1925. a. lhk. 27. 8.1102
- Eisen, M. I.* Daani hindamise raamat. Lieber census Danial, 1 a. lhk. 103. 8.1311
- Grube, A. V.* Rooma vanem ajalugu. 1920. a. lhk. 79. 8.701
- Hansen, C.* Tallinna linna arhiivi kataloog. Teine, ümbertõetatud ja täiendatud väljaanne. Korrald. linna arhivaar O. Greifenhagen. I jagu: codices ja raamatud. 1924. a., 186. 8.1382
- Huvritsh, L.* Georg Stenfonson raudtee masina ülesleidja 1898. a., lhk. 46. 8.741
- Johansen, Paul cand. hist.* Tallinna linna arhiivi väljaanded. IV järg. I Eesikeelsed palved Kullamaalt. 1923. a. lhk. 92. 8.1392
- Iseisvuse tuleku päevilt.* Mälestused: A. Birk, J. Kukk, A. Larka, M. Martina, A. Piip, R. Premet, J. Seljamaa, J. Tõnisson, E. Vebermann. 8.42
- Jung, J.* Muinasaja teadus Eestlaste maalt I. 1899. a., lhk. 284. 8.1241
- Jürgenstein, A.* Karl Robert Jakobsoni elu ja töö. 1925. a., lhk. 115. 8.1182
- Järve, Jaan.* Jaan Poska ja Tartu rahu, 1920. a. lhk. 62. 8.271
- Kallas, Aino.* Täheleand. Koidula elulugu. Sõomekeelest tõlkinud Fr. Tugles. 1918. a., lhk. 222. 8.1262
- Kampmann, M.* Eesti ajalugu. Piltide kujul algkoolidele kokku seadnud. 1924. a., lhk. 184. 8.92
- Kangro-Pool, Rasmus.* Balli saksluse viimased vägimehed. 1918. a., lhk. 78. 8.121
- Kann, Nikolai.* Feodalism. 1919. a., lhk. 312. 8.101
- Karu, A. ja t. üliõpilased.* Saaremaa ja Muhu muinasjäänused. Sissejuhatus kirjutanud Prof. A. M. Tallgren. 1924. a., lhk. 148. 8.222
- Kautsky, Karl.* Kuidas maailma sõda tekkis. Eesti keele ümberpanek M. Martina juhatusel. 1920. a., lhk. 228. 8.112
- Kautsky, Karl.* Kuidas maailma sõda tekkis. 1920. a., lhk. 228. 8.562
- [*Kilzberg, August.*] Ühe vana tuuletallaja noorpõlve mälestused. 1924. a., lhk. 173. 8.411
- Kivialune, M.* Eestimaa 300 aasta eest. 1913. a., lhk. 111. 8.642
- Kivialune, M.* Eestimaa 300 aasta eest. 1913. a., lhk. 111. 8.1302
- Kivialune, M.* Meie Hümnuse käekäik. 1-9. lhk. 70. 8.1341
- Koroptshevshy, D. A.* David Livingstone'i elu. Reisid ja maadeteadlised leidused. Eesti keelde L. Ibrus. i. a., lhk. 105. 8.161
- Kraemer, Hans.* 19-nes aastasada. Üleüldine poliitika- ja hariduse ajalugu. Eestistanud R. Hansson. 1900. a., lhk. 138. 8.682
- Kraemer, Hans.* 19-nes aastasada. Üleüldine poliitika- ja hariduse ajalugu. Eestistanud R. Hansson. 1899. a., lhk. 134. 8.672
- Kraemer, Hans.* 19-nes aastasada. Üleüldine poliitika- ja hariduse ajalugu. Eestistanud R. Hansson. 1901. a., lhk. 114. 8.692
- Kruus, Hans.* Vene-Liivi sõda (1558-1561) 1924. a., lhk. 152. 8.212
- Kruus, Hans.* Eesii ajaloo lugemik I. Valitud lugemispalad Eesti ajaloo alalt 1561 aastani. 1924. a., lhk. 230. 8.242
- Kruus, Hans.* Saksa okkupatsioon Eestis. 1920. a., lhk. 175. 8.252
- Kruusberg, A.* Aadu Grensteini võitlus Jaan Tõnissoniga. 1921. a., lhk. 79. 8.131
- Kärner, Jaan.* „Estonia“ kuuskümmend aastat. Kroonika 1865-1925. 1925. a., lhk. 178. 8.1373
- Kärner, Jaan.* Talurahva vabastamine Eestimaal 1919. a., lhk. 94. 8.292
- Köpp, Juhan.* Eesti üliõpilaste seltsi ajalugu. 1870-1905. 1925. a., lhk. 250. 8.1352
- Köögardal, A.* Keila kihelkonnaloost. 1924. a. lhk. 79. 8.142
- Laumann, Ed.* Eesti lahkumine Vene riigist. 1917-1920. 1920. a., lhk. 136. 8.263
- Laid, Erik.* Eesti muinaslinnad. 1923. a., lhk. 121. 8.301
- Lindequist, K. O. Dr.* Üleüldine ajalugu. Vana-, kesk-, uus- ja uuem aeg. I osa: Vana ja keskaeg 215 pildiga. i. a., lhk. 656. 8.1452
- Lindequist, K. O. Dr.* Üldine ajalugu. II osa: Uus ja kõige uuem aeg. i. a., lhk. 708. 8.1252
- Lindequist, K. O. Dr.* Üldine ajalugu. II osa: Uus ja kõige uuem aeg. i. a., lhk. 708. 8.1462
- Lepp, Marta.* 1905. a. järellained. 1923. a., lhk. 132. 8.311
- Lepp, Marta.* 1905. a. romantika. Mälestused I. 1922. a., lhk. 110. 8.321
- Limasaar, M.* Pildid Venemaa minevikust. 1924. a., lhk. 134. 8.282
- Lipp, Martin.* Masingite suguvõsa. Hariduse- ja perekonnaloosid uurimised. 1907. a., lhk. 216. 8.622
- Lippert, Julius.* Kultuurajalugu. i. a., lhk. 135. 8.592
- Luiga, J. Dr. med.* Eesti vabadusvõitlus 1343-1345. Harju m7ss. 1924. a., lhk. 180. 8.342
- Luiga, J. Dr. med.* Eesti vabadusvõitlus 1343-1345. Harju mäss. 1924. a., lhk. 180. 8.232
- Lobumaised Troonide ümber.* i. a., lhk. 96. 8.542
- Martna, M.* Külast. Mälestused ja tähelepanekud Eesti külaelu arenemisest pärast 60-nd aastaid. 1914. a., lhk. 144. 8.1421
- Maspero, Gaston.* Vana Egiptus. Idamaa rahvaste ajalugu. Eesti keelde H. Oras. i. a., lhk. 99. 8.361
- Maspero, Gaston.* Vana Egiptuse ajalugu. i. a., lhk. 99. 8.531
- Neggo, Helmi cand. hist.* Johann Reinhold Paikul. Kõige suurem liivlane. 1920. a., lhk. 58. 8.513
- Nigol, August.* Rahvakooli isad ja põhjendajad Komenius ja Pestalozzi nende elust ja õpetus. 1909. a., lhk. 35. 8.732
- Petrishshev, A. B.* Kolmsada aastat (1606-1906). 1909. a., lhk. 113. 8.711
- Pitka, J.* Minu mälestused suure ilmasõja algusest Eesti vabadussõja lõpuni. i. a. lhk. 237. 8.192
- Popuu, J.* Sõda Landeswehriiga. 1921. a., lhk. 67. 8.201
- Poska, Jaan.* Eesti iseseisvuse võitluses kõige põnevamal ajajärgul J. Poska päevaraamat

- rahukonverentsilt. (A. H. Tammsaare redigeeritud.) 1921 a., lhk. 96. 8.332
- Prants, H.* Soome sild. Eesti-Soome ühflus aastatuhandete jooksul. 1919 a., lhk. 104. 8.1231
- Prants, H.* Tuhanda aastane Tallinn. Lühi-kene Tallinna ajalugu. 1919 a., lhk. 104. 8.522
- Prants, H.* Soomesugu rahvad Vene riigi rajamisel. 1911. a., lhk. 80. 8.652
- Prants, H.* Eesti rahva ajalugu I. 1612 a., lhk. 264. 8.1281
- Prants, H.* Eesti rahva ajalugu II. 1913 a., lhk. 312. 8.1291
- Reinthal, Joh.* Keiser Paul I, tema elu ja surm. 1908 a., lsk. 62. 8.722
- Reimann, Willem.* Eesti ajalugu. Trükkis korraldanud cand. hist. H. Lepp. 1920 a., lhk. 139. 8.353
- Reimann, Willem.* Eesti ajalugu. 1920 a., lhk. 139. 8.613
- Rohi, R.* Eesti-Vene sõda, Nov. 1918-veebr. 1920. Lühike ülevaade. I. a., lhk. 48+50 pilli. 8.422.
- Rood, Friedrich.* Pärisorjuse ärakofamine Balti kubermangudes, iseäranis Liivimaal. 1894. a., lhk. 100. 8.661
- Rosenthal, H.* Kulturbestrebungen des estnischen Volkes während eines Menschenalters. 1669-1900. 1912. a., lhk. 374. 8.502
- Russov, B.* Liivimaa kroonika I. Tõlkinud K. Leefberg. 1921 a., lhk. 108. 8.472
- Russov, B.* Liivimaa kroonika II. Tõlkinud K. Leefberg. 1921 a., lhk. 174. 8.482
- Ruut, K.* Eesti rahvakooli ajalugu I jagu I anne. 1921 a., lhk. 136. 8.442
- Saar, J.* Enamlaste riigipöörde katse Tallinnas 1. detsembril 1924 a., lhk. 130. 8.1191
- Sarap, Carl* Revisjoni tulekul. Mälestused ja kirjad. 1923. a., lhk. 60. 8.151
- Schultz, E. L.* Baltimaa saladused, Ajaloolik kirjeldus. Pärnu linna kombelikkudest oludest. 1907 a., lhk. 42. 8.1081
- Sitska, J.* Üleüldine ajalugu I jagu. Vana aeg. 1920 a., lhk. 252. 8.382
- Sitska, J.* Üleüldine ajalugu II jagu. Keskaeg. I. a., lhk. 145. 8.392
- Sitska, J.* Üleüldine ajalugu III jagu. Uus aeg. I. a., lhk. 167. 8.603
- Sitska, J.* Üleüldine ajalugu IV jagu. Kõige uuem aeg. 1926 a., lhk. 126. 8.402
- Sitska, J.* Üleüldine ajalugu I jagu. 1820 a., lhk. 272. 8.572
- Sitska, J.* Üleüldine ajalugu II jagu I. a., lhk. 145. 8.582
- Solovjov, D.* Dekabristid või detsembrikuu mäss 1825. Katse avaliku mäsu abil Vene riigikorda muuta. 1914 a., lhk. 78. 8.1432
- Tammann, A.* Jüri Vilms. Elulugu ja tegevus. I. a., lhk. 152. 8.181
- Tammann, A.* Eesti iseseisvuse eel I. Vene revolutsioonist Eesti vabadussõjani. 1923 a., lhk. 173. 8.172
- Tammann, A.* Eesti üldised laulupidud XIX aastasejal. I. a., lhk. 142. 8.1331
- Timofejev, A. G.* Venemaa riigivõimu ajalugu. 8.631
- Treiberg, P.* Kõige uuem aeg. 1789-1914. I. 1621 a., lhk. 107. 8.453
- Treiberg, P.* Kõige uuem aeg. 1789-1914. II. 1923 a., lhk. 250. 8.463
- Tõnurist, A.* Narva. Kirjeldused Narva linna ja ümbruse min-vikust ja olevikust. Piltidega, kaartidega ja plaanidega. 1912 a., lhk. 189. 8.552
- Vaga, Alfred.* Viru väerind vabadussõjas. I. 1923 a., lhk. 154. 8.491
- „Vanemuine“ 1875-1925, 1925 a., lhk. 224. 8.1362
- Väike-Maarja kihelkonnakool* praegune algkool. 1873-1923. I. a., lhk. 93. 8.1162

LIIK NR. 9.

- Anderson, Hans Christian.* Kaaslane (Liitanne). Tlk. P. Grünfeldt. 1920., lhk. 32. 9.122
- Andrā J. C. ja t.* Noorsoo jutukirjasitk. Greeka muinasangelased. Piltidega. J. C. Andrā ja R. Schneideri järele Anna Haava. 1922 a., lhk. 227. 9.1312
- Asgard.* Skandinaavlaste muinaslood. 1917 a., lhk. 74. 9.992
- Bauer, H.* Kadedus. E. Vildenbruchi järele meie noortele. Piltidega. 1920. a., lhk. 54. 9.132
- Bonseis, Volde-mar.* Mesilane Maaja. Romaan lastele. Tõlkinud Richard Rohi. 1923 a., lhk. 157. 9.33
- Burmman, Paul.* Loomade pildid, lhk. (pilti) 16. 9.812
- Burnett, F. H.* Väike lord Fauntleroy. Tõlkinud Della Roos. I. a., lhk. 176. 9.21
- Busch, V.* Anis Varesejalg. Naljaluugu 48 pildiga. Eestistanud E. Enno. 1922 a., lhk. 51. 9.152
- De Amicis, Edmondo.* Süda Raamat noorusele. Esimene jagu. Nelja illustratsiooniga. Haa-bia keelest tõlkinud Aliide Elken. 1924 a., lhk. 127+3. 9.12
- Cooper, Fennimore.* Nahksuka jutud. Esimene juft: Lääkiv järv. Esimene jagu: Koprakanis. Noorsoole toim. Jürsi Sander. 1923 a., lhk. 112. 9.1442
- Cooper, Fennimore.* Nahksuka jutud. Esimene juft: Lääkiv järv. Teine jagu: Kullisilm. Noorsoole toim. Jürsi Sander. 1924 a., lhk. 120. 9.1452
- Cooper, Fennimore.* Nahksuka jutud. Teine juft: Viimane mohikaanlane. Esimene jagu: Maagua, äraandlik huroon. Noorsoole toimetanud Jürsi Sander. 1924 a., lhk. 103. 9.1462
- Cooper, Fennimore.* Nahksuka jutud. Teine juft: Viimane mohikaanlane. Teine jagu: Unkas, Väle Hirv. Noorsoole toimetanud Jürsi Sander. 1924 a., lhk. 147. 9.1472
- Cooper, Fennimore.* Nahksuka jutud. Kolmas juft: Rahaleidja. Esimene jagu: Jasper Mag-mesi. Noorsoole toim. Jürsi Sander. 1925 a., lhk. 122. 9.1482
- Edda.* Kogu Vana-Islandi jumalate ja kangelaste lugusid. 1924 a., lhk. 168. 9.1162
- Eisen, M. J.* Kolmandad Eesti kohalikud muis-tejutud. 1920 a., lhk. 222. 9.1292
- Eisen, M. J.* Eesti ennemuistsed jutud. 1920 a., lhk. 157. 9.1372
- Evald, K.* Vana rambe, (Liitanne). Tlk. P. Grünfeldt. 1920 a., lhk. 32. 9.122
- Evald, Karl.* Kahejalgne. Teine trükk. I. a., lhk. 67. 9.71
- Evald, Karl.* Loodus jutustab. Teine raamat. Hulga piltidega. Eestistanud E. Gutmann. 1922 a., lhk. 144. 9.61
- Evald, Karl.* Loodus jutustab. Esimene raamat. Eestistanud E. Gutmann. 1951 a., lhk. 87. 9.51
- Evald, Karl j. t.* Vaata Otto, Hugo j. t.
- Fröschel, G.* Admiraal Bobby. 1924 a., lhk. 129. 9.1521

- Galina, G.* Väiksed rõõmud ja mured. 1923 a. lhk. 113. 9.1502
- Gori.* Uudishimuline pärdik. Lastelugu piltidega i. a., lhk. 19. 9.191
- Gori.* Kolmikliit. Pildijutuke 1922 a., lhk. 13. 9.271
- Gori.* Kaluri Miku. Lastejutt piltidega. i. a., lhk. 30. 9.281
- Gori.* Lõbus aeg. Lastele. i. a. 9.311
- Gori.* Södur Sass. Lastelugu. 1919 a., lhk. 16. 9.172
- Gori.* Lõbus lumememm. Laste jõululeht. i. a. 9.302
- Gori.* Vorstivalmistaja Haim. Hirmus ja õudne-naljakas lugu kõvade närvidega lastele. i. a., lhk. 19. 9.231
- Gori.* Miku imelikud juhtumised tähestikuga. Lastelugu piltidega. i. a. lhk. 16. 9.181
- Gori.* Kollane, must, valge. Lastelugu piltidega. i. a. lhk. 14. 9.261
- Gori.* Nipet-näpet. Lastenaljad. 1920 a., lhk. 16. 9.162
- Grenstein, A.* Lõbusad laulud lastele. 1879 a. lhk. 48. 9.291
- Grimm, Vennad.* Muinasjutud I i. a. lhk. 103. 9.1392
- Grube, A. V.* Greeka vägimehed 1920 a. lhk. 68. 9.1282
- Grünfeldt, P.* Loomad ja linnud lastele. i. a. 9.351
- Grünfeldt, P.* Kodulinnud lastele. i. a. 9.341
- Grünfeldt, P.* Koduloomad lastele. i. a. 9.331
- Grünfeldt, P.* Aladini imelamp. Muinasjutt 1001 õõst. i. a. lhk. 32. 9.242
- Grünfeldt, P.* Kolm notsud. i. a. 9.383
- Gulliver härjapõlvlaste juures* 1922 a. lhk. 16. 9.951
- Hansuke ja Greteke.* i. a. lhk. 8. 9.722
- Heimberg-Kõrreviski, J.* Õnneliku särk. Laste näidend kahes vaatuses. 1923 a. lhk. 56. 9.1011
- Herczeg, F.* Gyurka ja Sandor. 1922 a. lhk. 131. 9.1412
- Hindrey, K. A.* Jaunart Jaurami jõngermannid. Piltidega. i. a. lhk. 24. 9.1063
- Hindrey, K. A.* Jaunart Jauram. Piltidega. i. a. lhk. 32. 9.1032
- Hindrey, K. A.* Jõngermannide jandid. Summi-Sulpsu sekeldused. i. a. lhk. 24. 9.1022
- Hindrey, K. A.* Loomade mäss. i. a. lhk. 23. 9.1002
- Hoffmann, E.* Th. A. Aamisepa – meister Martin ja tema sellid. 1923 a. lhk. 64. 9.1402
- Hörstel, V.* Lõuna päikese maalt. Itaalia muinasjutud. I vihk. Eesti keelde H. Oras. i. a. lhk. 80. 9.1192
- Eichelmann, R.* „Õitsev noorus-aeg“. Raamat suurematele lastele. 1910 a. lhk. 39. 9.1351
- Jutt väiksest neegripoisist Sambost.* i. a. lhk. 59. 9.981
- Kaina, Aina.* Väikese Anni elulugu. Eesti keelde Anna Prants. 1923 a. lhk. 89. 9.472
- Kampmann, M.* Eesti muinasjutud. Kirjanduslooline lugemik I jagu. 1920 a. lhk. 208. 9.1222
- Kampmann, M.* Kasu-mets. Kooliõpilaste vabad mõtlemõlgutused. 1911 a. lhk. 154. 9.1362
- Karrik, V.* Rebane ja vähk. Piltidega lastejutud. i. a. lhk. 15. 9.211
- Karrik, V.* Moosekandid. Piltidega lastejutud. i. a. lhk. 15. 9.201
- Karrik, V.* Õlehärg. Lastejutud. i. a. lhk. 16. 9.891
- Karu, J.* Truu Karl ehk kaks õnnelikku kokkujuhtumist. 1919 a. lhk. 16. 9.871
- Kelm rongapoeg* Saksakeelest R. v. Vahl. i. a. lhk. 32. 9.591
- Kipling, Rydjar.* Rikitiki Tavi. Laste jututuba 1924 a. lhk. 20. 9.221
- Kirju kari,* i. a. lhk. 12. 9.693
- Kitzberg, A.* Laste jutud. 1925 a. lhk. 109. 9.1431
- Kivikas, Albert,* Lumememm. Lastejutt. 1922 a. lhk. 15. 9.642
- Kivikas, A.* Nõuandja. Rahvamuinasjutt. Illustreerinud A. Roosileht. 1921 a. lhk. 15. 9.1262
- Kivit, R.* Minu raamat. Laulud ja pildid lastele 1920 a. lhk. 16. 9.423
- Kivit, R.* Väike taidur. Maalimiseraamat lastele. 9.432
- Koit, P.* Sulane kuningas. 1922 a. lhk. 18. 9.632
- Kuumägi, T. H.* Maks ja Moorits Kahe jõmsika koerustükid. Vilhelm Buschi naljalugu. 1922 a. lhk. 57. 9.482
- Kuusik, T.* Nupukad haned. 1920 a. lhk. 16. 9.371
- Kuusik, T.* Tahma Tõnu. Muinasjutuline luulelugu lastele. 1919 a. lhk. 16. 9.361
- Kuusik, T.* Isand Kukerpalli naljakas reisilugu. Eestistatud luulejutt lastele. 1920 a. lhk. 47. 9.441
- Kuusik, T.* Lumivalge luigeke. 1920 a. lhk. 45. 9.452
- Kuusik, T.* Laste prillid III. Tee teadusele. 1011 a. lhk. 144. 9.1152
- Kuusik, T.* Laste tembud Vilhelm Buschi naljalugu 1920 a. lhk. 14. 9.251
- Laste karusel.* 1920 e. lhk. 16. 9.322
- Laste kodumaa.* i. a. lhk. 16. 9.703
- Lattik, Jaan.* Meie noored. K. A. Hindrey illustused. i. a. lhk. 103. 9.1172
- Lattik, Jaan.* Minu kodust. Piltidega. 1921 a. lhk. 102. 9.1073
- Liiv, Jakob,* „Ust õue“. Näidend lastele. 1922 a. lhk. 71. 9.802
- Liiv-Veto, Arnold.* Meieaja muinasjutud lastele. 9.772
- Lichtenberg, André.* Mu väike Troif. Prantsuse keelest Linda Kirusk. 1920 a. lhk. 111. 9.1051
- Lilienthal, L.* Laulumängud lastele. 1921 a. lhk. 44. 9.782
- Linholt, Arthur.* Sassi Jussi vingerpussid. 1922 a. lhk. 48. 9.752
- Lood lastele.* i. a. lhk. 12. 9.1421
- Lõns, L. H.* Kuldkael. i. a. lhk. 152. 9.1041
- Mamin-Sibirjak, D.* Jänes kekspüks. 1924 a. lhk. 16. 9.581
- Mitt, Paul.* Eedi. Jutukesed noortele. 1921 a. lhk. 29. 9.651
- Mólnar, Ferenc.* Pál-tánava poisid. 1921 a. lhk. 207. (v. liik O.) 0.1202
- Mudilaste mõnu.* i. a. lhk. 12. 9.683
- Mängunees.* Valitud muinasjutud. 1918 a. lhk. 32. 9.901
- Parun Münnhauseni imelikud reisijuhtumised.* 1921 a. lhk. 14. 9.731
- Normann, J. A.* Jõulupuu all. Laste jõulumäng lauludega. 1914 a. lhk. 16. 9.491
- Nõitakoobas.* Prantsuse keelest F. Dreverk. i. a. lhk. 54. 9.41
- Otto, Hugo j. t.* Murdjad. 1920 a. lhk. 32. 9.762
- Peterson, E.* Ennemuisised jutud Reinuvaderist rebases. 1920 a. lhk. 95. 9.742

<i>Pinkovski, K.</i> Korea muinasjutud. i. a. lhk. 159.	9.1132	Sampo Laplane. Jäähiiglane. 1922 a. lhk. 35.	9 512
<i>Põhjakaru</i> – pillidega. Odamehe lasteraamat Nr. 5. i. a. lhk. 3.	9.1212	<i>Tori ja Tutchi j. t.</i> Korea muinasjutud lastele. Eestistanud K. Pinkovski. i. a. lhk. 47.	9.1120
<i>Rahvaste muinasmaall.</i> Koguke võõraste rahvaste muinasjutte. 1919 a. lhk. 62.	9.911	<i>Tshasskaja, L. A.</i> Vürstitar Dshavaha õhtud. Vena Barbale muinasjutud. 1922 a. lhk. 126.	0.2152
<i>Regina,</i> 13-nes kuninga tütar. Muinasjutt lastele. i. a. lhk. 15.	9.961	<i>Tshehov, Anton.</i> Kashanka. Tõlkinud J. Käerner. 1922 a. lhk. 40.	9.1492
<i>Reinuvader Rebane.</i> Elajate muinasjutt inimeste elust. Eestistanud E. Bornhöhe. 1920 a. lhk. 102.	9 141	<i>Tvain, Mark.</i> Tom Sawyeri imelikud juhtumise. Originaal joonistustega. 1924 a. lhk. 226.	0.2141
<i>Riikoja, H. j. t.</i> Vaata Sillastis, M.		<i>Ussisoo, Th. ja Kuusik, T.</i> Laste pildid I. Loomad. i. a.	9 391
<i>Rudolphi, O.</i> Tuhatüks 66. 1921 a. lhk. 182.	9.922	<i>Ussisoo, Th. ja Kuusik, T.</i> Laste pildid. II. Loomad.	9.401
<i>Saar, Henrik.</i> Käbid forbiku sees ja teised laste jutud. 1918 a. lhk. 30.	9.572	<i>Ussisoo, Th. ja Kuusik, T.</i> Laste pildid. III. Linnud.	9 411
<i>Schalk, Gustav.</i> Rooma muinaskangelased. Pillidega. 1710 a. lhk. 304.	9.1302	<i>Vagner, Hermann.</i> Lood loomadesi. 1921 a. lhk. 64.	9.822
<i>Schneider, R. j. t.</i> v. Andrä J. C. ja t. Seitse kaarnat. 1922 a. lhk. 14.	9.971	<i>Vallahud lapsel.</i> 1921. lhk. 15.	9.931
<i>Seton-Thompson, Ernest.</i> Kolm kangelast. 1923 a. lhk. 55.	9.841	<i>Vaks, Heino</i> Tuutulinna moosekandid. Kolmevaatusline muinasjutt. Grimmilastejutu ainetel. 1921 a. lhk. 48.	9.1252
<i>Seton-Thompson, Ernest.</i> Tito, lugu ühest pree-ria emahundist. 1922 a. lhk. 55.	9.831	<i>Vardi, Sophia.</i> Jaanitulelised. Rahvamuinasjutt lastele. i. a. lhk. 23.	9.601
<i>Seton-Thompson, Ernest.</i> Loomakangelased II. 1923 a. lhk. 60.	9.851	<i>Vardi, Sophia.</i> Rebane ja karu õngitsevad kalu. Rahva muinasjutt lastele. i. a. lhk. 16.	9 611
<i>Seton-Thompson, E.</i> Laane hunt. i. a. lhk. 64.	9.1341	<i>Veinert, H.</i> Laste muinasjutud i. a. lhk. 16.	9.713
<i>Sillaots j. t.</i> Kodu, kogu koduloolist materjali. I. 1923 a. lhk. 126.	9.1311	<i>Veinert, H.</i> Mis vanaema jutustab. Muinasjutud lastele. i. a. lhk. 16.	9 673
<i>Sillaots, M.</i> Lapsed. Kirjeldused laste elust. i. a. lhk. 96.	9.1531	<i>Viro, V.</i> Ürginimene. 1925 a. lhk. 92.	9.1382
<i>Suurkask, Anton.</i> Laste jõuluraamat. Headele lastele kingituseks. 1921 a. lhk. 48.	9.552	<i>Vägimehe vipcrused.</i> 1922 a. lhk. 16.	9 941
<i>Suurkask, Anton.</i> Öpi hoolsasti. Pildid ja lugemised lastete. i. a. lhk. 16.	9.542	<i>Väike Roosike ja kivi võerasõde.</i> Rootsi rahva muinasjutt lastele. 1922 a.	9.652
<i>Swani, Anni.</i> Jänes Vemmalsääre juhtumised. Soome keelest Linda Luiga. 1923 a. lhk. 64.	9.562	<i>Vöhrmann, Ed. L.</i> Imelikud muinasjutud. i. a. lhk. 95.	9.1241
<i>Sööt, K. E.</i> Lapsepõlve Kungla. Lood ja lallitused lastele. 1916–1922 1923 a. lhk. 87.	9.1322	<i>Vöhrmann Ed L.</i> Valitud muinasjutud. i. a. lhk. 95.	9 1231
<i>Topelius, S.</i> Kolm muinasjuttu. Olli suksesõit.			

Iga riigi- ja omavalitsusteenija püham kohus

on oma häälekandjat „SIDET“ kaastöö ja tellimistega toetada. Ajakiri „SIDE“ on ainuke Eestis, mis kaitseb riigiteenijate huvisid ja võitleb nende parema käekäigu eest.